

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس : اقتصاد آموزش و پرورش

تعداد واحد: ۳

منبع: اقتصاد آموزش و پرورش (رشته علوم تربیتی)

مؤلف: دکتر مصطفی عماد زاده

تهیه کننده : کامبخش فرحمند حبیبی (هیات علمی گروه اقتصاد)

فصل اول

مروری بر اهمیت آموزش در ادبیات اقتصادی

اهداف فصل اول

هدف اساسی این فصل آن است که با مروری بر ادبیات اقتصادی، جایگاه آموزش را نزد اندیشمندان اقتصادی مشخص گرداند.

ساختار فصل اول

۱- مقدمه

۲- دیدگاه های اقتصاددانان کلاسیک

۳- دیدگاه های اقتصاددانان نئوکلاسیک

۴- دیدگاه های اقتصاددانان معاصر

۵- خلاصه فصل

۶- مفاهیم نو و واژه های کلیدی

۷- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

توجه بیش از حد دانش اقتصاد به جوانب مادی و معیارهای قابل اندازه گیری در طی سالهای قبل از دهه ۱۹۵۰ کم توجهی به مفهوم سرمایه انسانی را در پی داشته است.

دیدگاه های اقتصاد دانان کلاسیک در باره اهمیت اقتصادی آموزش

آدام اسمیت :

- آموزش افراد در واقع نوعی سرمایه گذاری در آنها است.
- آدام اسمیت طرفدار تقسیم کار و تخصص بود. از نظر وی آموزش سبب تخصص شده و با تقسیم کار مشارکت در تولید بیشتر می گردد.

- آدام اسمیت پایه گذار نظریه رقابت آزاد در دانش اقتصاد است.

- آموزش سبب امحاء فساد می گردد، و بنابر این هزینه آن بر دوش کسانی است که از آن منتفع می گردند. در خصوص خانواده های فقیر این وظیفه متوجه دولت است.

- اسمیت به کیفیت آموزش و کیفیت کار معلم تاکید دارد.

ریکاردو و مالتوس :

- توسعه و پیشرفت اقتصادی در این جامعه از دو طریق امکان پذیر است :

۱- تقلیل جمعیت

۲- افزایش سرمایه

آموزش و پرورش ابزار موثری است که می تواند از رشد موالید بکاهد و رشد جمعیت را محدود سازد.

استوارت میل :

- نقش آموزش در قدرت آینده نگری و تهذیب فردی

- تاکید بر آموزش فرزندان کارگران

- اجباری کردن آموزش برای سطوح ابتدایی و متوسطه و
تامین بودجه آن از طریق مالیات و کمک های سازمان های
عام المنفعه

دیدگاه های اقتصاددانان نئوکلاسیک در باره اهمیت آموزش

فن تیونن :

هر یک از افراد جامعه واجد توانایی ها و کفایت های گوناگون خویش است که می تواند در فرایند تولید به کار افتد و ایجاد ارزش اقتصادی نماید لیکن دولت ها این طبیعت سرمایه ای انسان ها را غالباً به رسمیت نمی شناسند.

فن تیونن می گوید ملتی که از افراد تحصیل کرده
بیشتری برخوردار است به سبب افراد مذکور قادر است
محصول بیشتری را تولید و به بازار عرضه نماید.

آفرد مارشال :

- آموزش و پرورش نوعی « سرمایه گذاری ملی » تلقی می گردد.

- هر یک از افراد جامعه بایستی دوره های آموزشی عمومی را طی کند، حتی اگر چنین آموزش هایی مستقیماً در کار ایشان تاثیر نداشته باشد.

- **مارشال** به سرمایه گذاری در انسان به صورت یک مجموعه می نگرد، و آموزش قبل از دبستان را جزئی از این مجموعه می پندارد.

جی. آر. والش :

- ایشان در سال های قبل از جنگ جهانی دوم تلاش نمود تا سرمایه گذاریهای آموزشی انجام شده در جوانان را اندازه گیری نماید. او در ابتدا آموزش های تخصصی را به عنوان نوعی سرمایه گذاری مطرح نمود، و بر محاسبه بازده اقتصادی آن همت گماشت.

- **والش** مهمترین بخش هزینه های آموزشی را هزینه «فرصت های از دست رفته» یا «درآمدهای صرف نظر شده» قلمداد می کند.

- هر قدر تحصیلات طولانی تر و سطح آن عالی تر باشد از بازده بیشتری برخوردار خواهد بود.

- چنانچه به هر دلیل، بازده آموزشی کاهش یابد و یا کمتر از شقوق دیگر سرمایه گذاری باشد، در این صورت احتمال می رود که حجم سرمایه گذاری ها در آموزش روند کاهنده ای یابد.

- سرمایه گذاری در سطوح بالاتر آموزشی که جنبه تخصصی دارد و نیازمند به منابع فراوانی می باشد، بی شک نوعی سرمایه گذاری است که به منظور کسب سود انجام می شود و جامعه انتظار حداقل بازدهی را دارد.

دیدگاه های اقتصاددانان معاصر درباره اهمیت اقتصادی آموزش

سیمون کوزنتس :

- نقصان در مفهوم سرمایه

- نارسایی در مفهوم تولید ناخالص ملی و اینکه در حسابهای ملی بایستی برای مفهوم سرمایه انسانی جایگاه مناسبی تعریف شود.

- هزینه های پولی جامعه برای تحصیلات فرزندان نوعی تشکیل سرمایه است.

تئودور شولتز :

- اهمیت و ضرورت توجه به سرمایه انسانی در تحلیل های اقتصادی (نرخ رشد اقتصادی، توزیع درآمد)

- تواناییهای اکتسابی انسان ها مهمترین منبع رشد بهره وری و توسعه اقتصادی

- نیروی کار به عنوان یک عامل همگن و متجانس تولید قلمداد نمی شود.

- هزینه های آموزش، خود نوعی سرمایه گذاری به حساب می آیند و دارای بازده اقتصادی می باشند.

- هم زمان با ادوارد دنیسون تئودور شولتز تلاش نمود تا تحلیلی برای رشد اقتصادی آمریکا بین سالهای ۱۹۰۰ تا ۱۹۶۰ ارائه نماید.

- اثر سرمایه گذاری آموزشی در توزیع عادلانه تر درآمدها

ژاکوب مینسر:

- با استفاده از یک مدل منسجم چگونگی پراکندگی توزیع درآمد شخصی را توسط تفاوت های فردی (از نظر میزان آموزش های اکتساب شده) توضیح داد.

$$Y = F(NA, S, WE)$$

S : طول مدت و کیفیت تحصیلات

WE : تجربه کار

NA : تواناییهای طبیعی

- دوره سبقت گیری را منشا و منبع اصلی، در توجیه پراکندگی درآمدها بین جوانان می داند.

- تفاوت در درآمد مردان و زنان را عمدتاً ناشی از تبعیض در بازار کار نمی داند.

گری بکر :

- بسیاری از تصمیمات فردی در ارتباط با داشتن فرزند بیشتر، تخصیص زمان بین ساعات کار و فراغت و... بر پایه منطق و عقلانیت اقتصادی استوار است.

- توجیه اقتصادی مهاجرت نیروی کار جوان با استفاده از
نظریه سرمایه انسانی

- توجیه تناقض **لئونتیف** با استفاده از نظریه سرمایه انسانی

- شاهکار عمده بکر، در ارائه نظریه تخصیص زمان است.

(افراد اوقات خود را به طریقی بین نیازهای خویش تخصیص می دهند که حداکثر مطلوبیت نصیبشان گردد.)

فصل دوم

نظریه سرمایه انسانی

اهداف فصل دوم

هدف کلی این فصل آن است که مفهوم سرمایه انسانی را از ابعاد گوناگون مورد بررسی قرار دهد.

اینکه سرمایه انسانی چیست و چگونه تشکیل می شود؟

انواع آن کدام است؟

و بررسی آن چه تحولی در دانش اقتصادی به وجود آورده است؟

ساختار فصل دوم

- ۱- مقدمه
- ۲- تعریف و مفهوم سرمایه انسانی
- ۳- اهمیت و ضرورت سرمایه گذاری در سرمایه انسانی
- ۴- سرمایه گذاری در سرمایه انسانی
- ۵- تشکیل سرمایه انسانی از طریق آموزش
- ۶- تشکیل سرمایه انسانی از طریق آموزش ضمن خدمت
- ۷- خلاصه فصل
- ۸- مفاهیم نو و واژه های کلیدی
- ۹- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

مطالعات متعدد موید این واقعیت است که جوامعی توسعه می یابند ، که علاوه بر منابع و ذخایر طبیعی، و سرمایه های مادی و فیزیکی، از منابع انسانی قابل توجهی برخوردار باشند.

تعریف و مفهوم سرمایه انسانی

- سرمایه انسانی به صورت کنونی در تاریخ عقاید اقتصادی ناشناخته مانده، زیرا در تقسیم بندی سه گانه عوامل تولید، جایی برای سرمایه انسانی در نظر گرفته نشده است.

- سرمایه انسانی به کیفیت انسانها و کیفیت تواناییهای فردی می پردازد.

- در سرمایه انسانی به صلاحیت ها و قابلیت های تولیدی افراد که عمدتاً ناشی از سرمایه گذاری در آموزش ایشان می باشد اشاره دارد.

- اهمیت آثار غیر پولی آموزش در سرمایه انسانی اخیراً مورد توجه بسیاری از اقتصاددانان قرار گرفته، و از جمله میلتون فریدمن آن را « سرمایه مصرفی انسانی» نامیده است.

- اقتصاددانان در گذشته معتقد به طبقه بندی محدود تری برای سرمایه و طبقه بندی گسترده تری برای ثروت بودند.

- سرمایه گذاری در آموزش دارای ابعاد اجتماعی نیز می باشد :

۱ - توانائی های افراد را ارتقاء و به سطح مهارت های آنها می افزاید و سبب رشد تولید جامعه می شود.

۲ - پیشرفت در وضعیت بهداشتی و تامین سلامتی مردم، موجب افزایش طول عمر و در عین حال ازدیاد قدرت تولید آنها می گردد.

اهمیت و ضرورت سرمایه گذاری در سرمایه انسانی

- اثر سرمایه انسانی در تغییر و تحول اجتماعی

- استفاده کارآمد از سرمایه های فیزیکی

- بازده بیشتر سرمایه انسانی

- سرمایه انسانی موجب رشد سریع اقتصادی می گردد.

الف- سرمایه انسانی از طریق آموزش، موجب می شود تا جامعه بتواند از منابع موجود حداکثر استفاده را بنماید.

ب- ارتقاء سطح دانش و تخصص نیروی کار، زمینه استفاده بهتر از ظرفیت های موجود در کشور را توسعه می بخشد.

ج- تقدم در انباشت سرمایه فیزیکی یا سرمایه انسانی

سرمایه گذاری در سرمایه انسانی

مداول ترین انواع سرمایه گذاری در سرمایه انسانی:

۱- دبستان، راهنمایی، دبیرستان، مدارس فنی و حرفه ای و تحصیلات عالی.

۲- آموزش قبل از مدرسه.

۳- آموزش بعد از دانشگاه و فارغ التحصیلی

۴- مهاجرت برای مشاغل و درآمد های بالاتر

۵- مراقبت از تندرستی و بهداشت عمومی

۶- به دست آوردن اطلاعات کافی از عرضه و تقاضای کار
و خدمات

تشکیل سرمایه انسانی از طریق آموزش و پرورش

مشارکت آموزش و پرورش در کارآیی و بهره‌وری تولید را می‌توان به سه عامل و یا اثر متفاوت تقسیم بندی نمود:

- ۱- اثر کاری
- ۲- توانایی تخصصی
- ۳- توانایی ابداع

۱- اثر کاری:

توانایی هایی که بر اثر آموزش و پرورش ویا آموزش ضمن خدمت در نیروی کار به وجود می آید.

۲- توانایی تخصیصی:

توانایی انتخاب بهترین متغیرهای مناسب و ممکن

۳- توانایی ابداع:

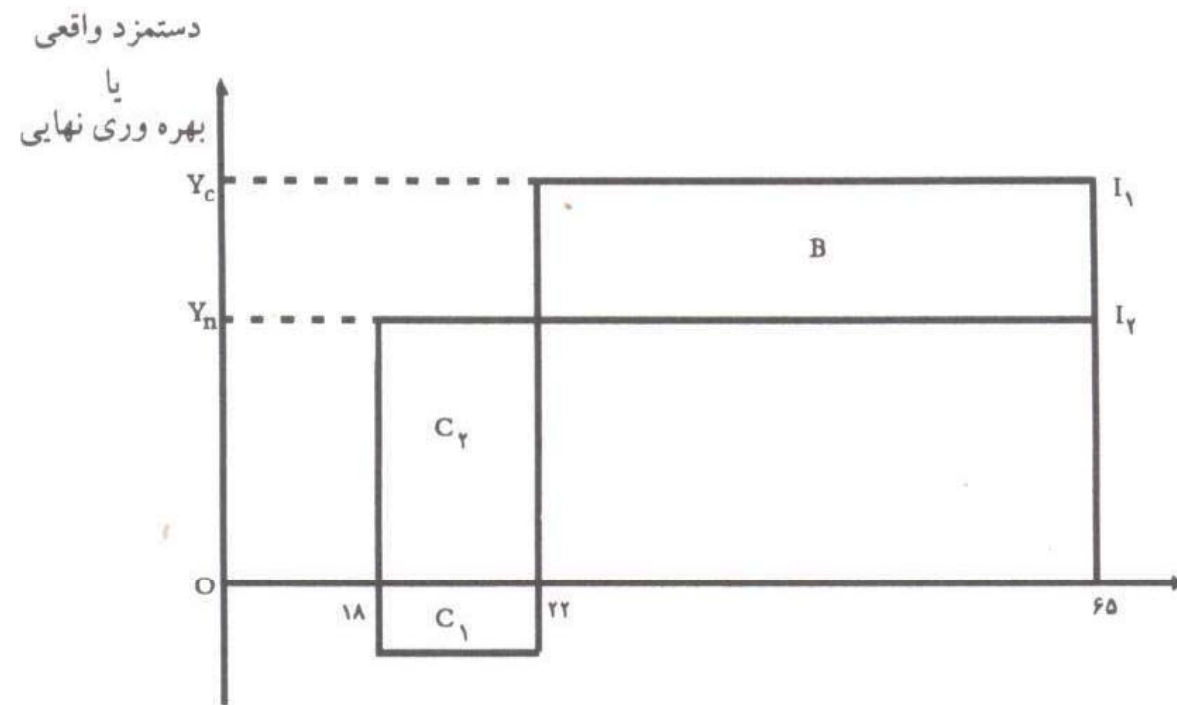
بی شک ابداع و نوآوری می‌توند در رشد و بهره‌وری آثار بسیار موثری داشته باشد.

تشکیل سرمایه انسانی از طریق آموزش ضمن خدمت

آموزش ضمن خدمت به آموزش های غیر رسمی و کوتاه مدتی اطلاق می شود که پس از فراغت از تحصیلات آکادمیک، در مقاطع گوناگون و عموماً در محیط کار ارائه می گردد.

در مشاغلی که آموزش ضمن خدمت وجود ندارد، سطح دستمزدها از ابتدا بر اساس نرخ واقعی و تعادلی در بازار کار تثبیت می شود.

در نمودار شماره ۱ - ۲ درآمدهای مادام العمر دو فرد، یکی با تحصیلات دیپلم دبیرستان I_1 و دیگری با تحصیلات کارشناسی I_2 قابل مشاهده است.

نمودار شماره ۱-۲: هزینه‌های پولی (C_1)، هزینه‌های فرصتی (C_2) و درآمدهای (B)

در هنگام ارائه دوره های آموزش ضمن خدمت، عموماً مشاهده شده که بهره وری نهایی افراد پایین تر است

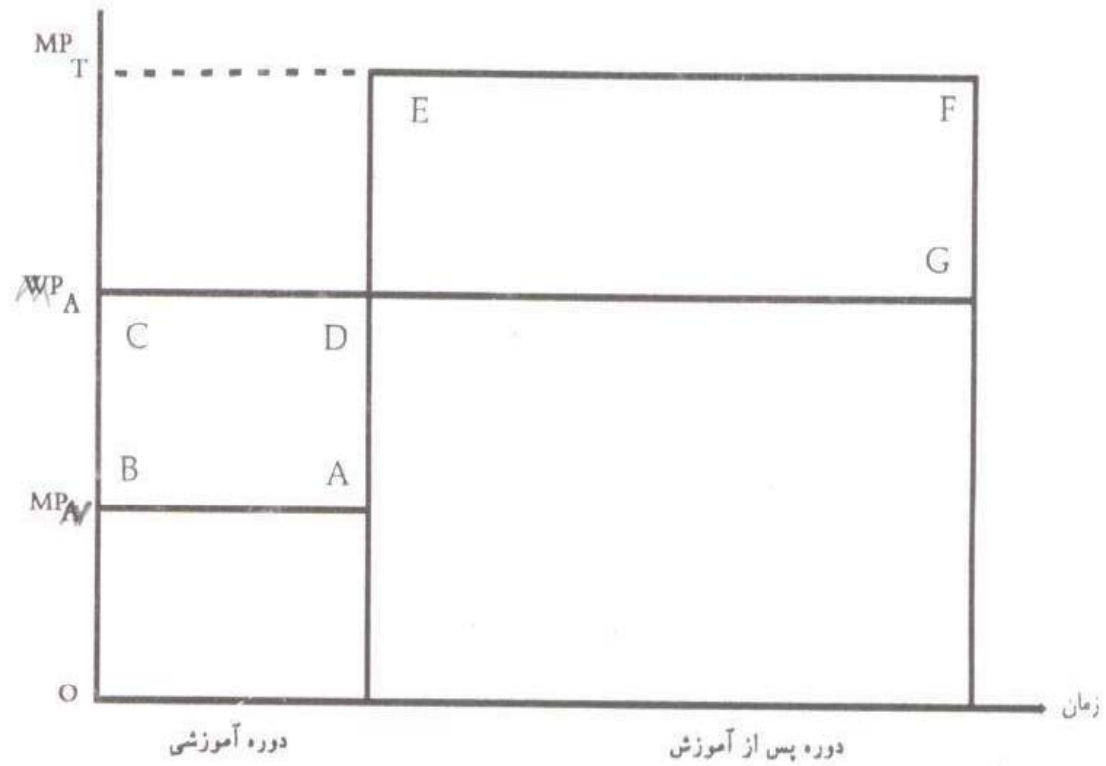
زیرا که :

۱- افراد به جای انجام کار به کسب آموزش و مهارت می پردازند.

۲- تولید نیروی کار هنگام آموزش های ضمن خدمت کاهش می یابد.

اگر بهره‌وری نهایی فردی که اکنون کارآموزی می‌کند را با MP_A و بهره‌وری نهایی فردی که هیچ آموزشی دریافت نکرده را با MP_N و بهره‌وری فردی که دوره آموزشی خود را به پایان رسانیده با MP_T نشان دهیم، رابطه زیر برقرار است:

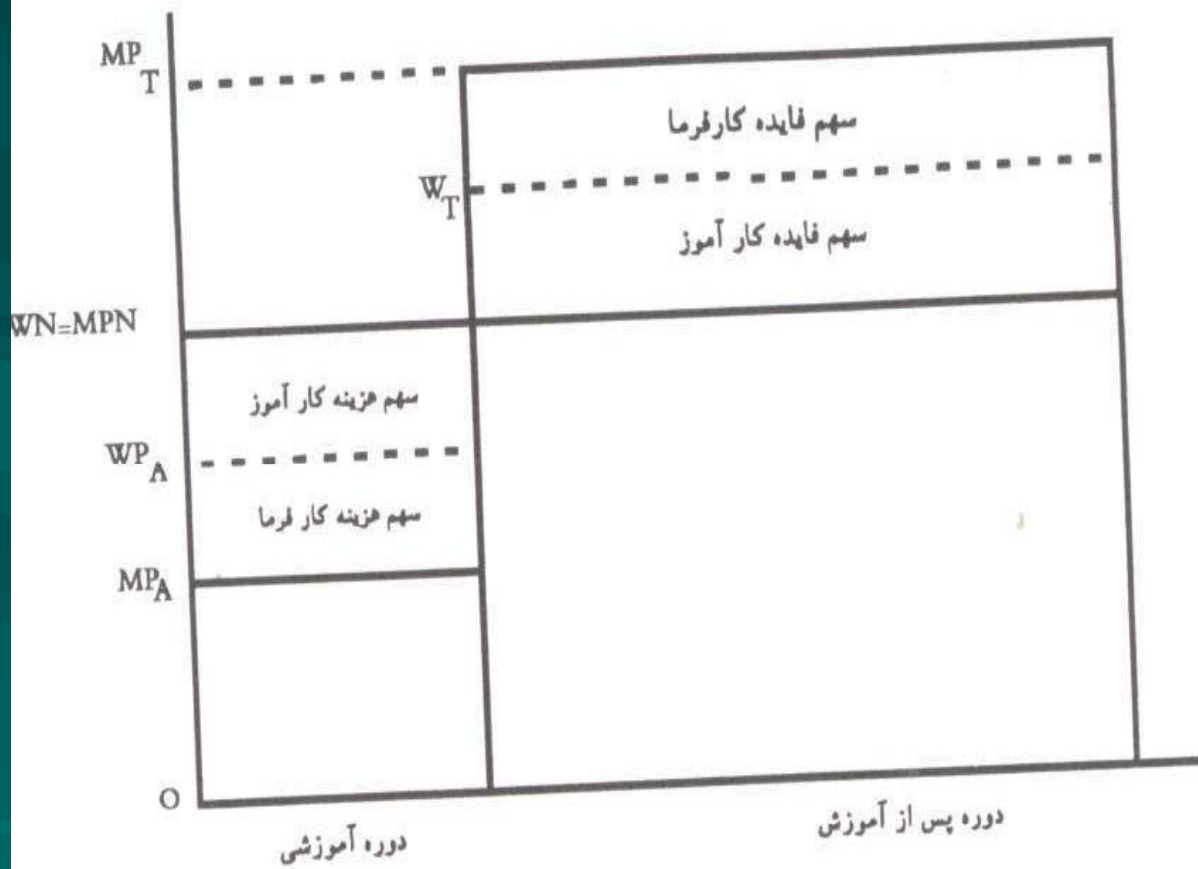
$$MP_A < MP_N < MP_T$$

نمودار شماره ۲-۲: هزینه‌های سرمایه‌گذاری در آموزش

موسسات تولیدی در صورتی به ارائه دوره های آموزشی ادامه می دهند که، قدرت تولید و بهره وری نیروی کار پس از اتمام دوره ها افزایش یافته، و سطح DEFG در نمودار شماره ۲-۲ فایده های سرمایه گذاری های آموزشی است، بیش از هزینه های این دوره، یا سطح ABCD باشد.

هنگامی که بهره‌وری نهایی نیروی کار در اثر آموزش افزایش می‌یابد، دستمزد کمتری به وی پرداخت می‌کند. این حالت را می‌توان در نمودار ۲-۳ مشاهده نمود.

نموار شماره ۲-۳ مشارکت در هزینه‌ها و فایده‌های سرمایه‌گذاری در آموزش

از دیدگاه تولید کننده و بر اساس آنچه برای نخستین بار
توسط گری بکر ارائه شده، آموزش های ضمن خدمت را
می توان به دو بخش آموزش عمومی و آموزش تخصصی
تقسیم نمود.

آموزش های عمومی

این آموزش ها می تواند شامل کسب مهارت های اولیه نظیر تایپ کردن، استفاده از نرم افزارهای متداول کامپیوتری، اصول مقدماتی حسابداری، تعلیم رانندگی و امثال آن باشد.

موسساتی که آموزش های عمومی ارائه می کنند، معمولاً در مرحله دوم دستمزد کمتری MP2 پرداخت می کنند تا از این طریق هزینه های انجام شده در آموزش نیروی کار را جبران نمایند. در واقع تفاوت بین MP2 و دستمزد کمتری که پرداخت می شود، ما به التفاوتی است که برای جبران هزینه های سرمایه گذاری در آموزش عمومی کار فرما تعلق می گیرد.

بدین ترتیب این موسسات یا اساساً آموزشی ارائه نمی کنند و یا آنکه در مرحله اول که دوره آموزشی است، تمام هزینه های آموزش را به عهده نیروی کار می گذارند و دستمزدی کمتر از بهره وری نهایی ایشان در این دوره به آنها می پردازند، تا هزینه های آموزش در همان مرحله اول جبران گردد.

راه دیگری که وجود دارد آن است که موسسات در ازاء آموزشی که ارائه می کنند، از نیروی خود **تعهد** بگیرند.

آموزش های تخصصی

این آموزش ها که عموماً حالت تخصصی دارند و هر موسسه تولیدی بر اساس ساختار خود به نحو خاصی ارائه می نماید، می تواند شامل آموزش استفاده از ماشین آلات بخصوصی باشد که در یک موسسه تولیدی وجود دارد.

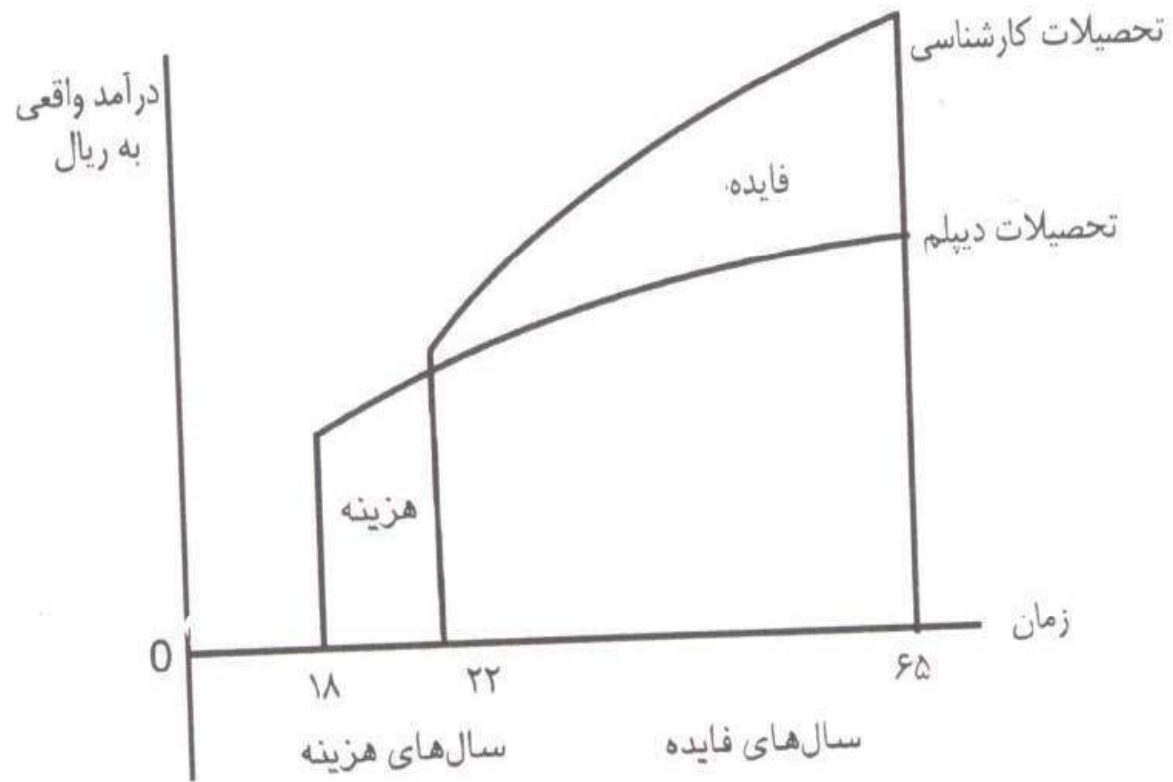
دیگر آثار مفید آموزش نیروی کار

۱- موسساتی که نیروی کار خود را آموزش می دهند،
عموماً در برابر تغییرات و تحولات بازار، انعطاف پذیرتر
و قابلیت تطبیق بیشتری دارند.

۲ – هر قدر میزان آموزش و سطح آن بالاتر باشد، نیروی کار موسسه با سرعت بیشتری به روش های نوین تولید و فناوری های تازه دست یافته و با تحولات سریع صنعت همگام خواهند بود.

۳ - با آموزش مستمر نیروی کار، موسسه می تواند افراد توانا و مستعد را انتخاب، و از آنها به عنوان مربی و استاد کار برای آموزش های تکمیلی دیگران استفاده نماید.

۴ - آموزش برخی از مهارت ها دارای آثار جانبی مثبت است.

نمودار شماره ۲-۴ درآمد در حال رشد ناشی از آموزش

فصل سوم

آموزش و پرورش، مصرف یا سرمایه گذاری؟

کالای خصوصی یا کالای عمومی؟

اهداف فصل سوم

هدف اصلی این فصل آن است که نشان دهد که آیا آموزش یک کالای مصرفی است یا کالای سرمایه ای؟

آیا آموزش یک کالای خصوصی است یا کالای عمومی؟

این که آموزش کدامین شکل از اشکال فوق را به خود بگیرد بر رفتار فرد، خانواده و جامعه تاثیر می گذارد.

کالای خصوصی یا عمومی بودن آموزش نیز در تصمیمات دولت در مورد تخصیص منابع به آن اثر می گذارد.

ساختار فصل سوم

۱- مقدمه

۲- آموزش کالای مصرفی یا کالای سرمایه ای

۱-۲- ابعاد مصرفی و سرمایه ای خدمات آموزشی

۲-۲- سرمایه گذاری در آموزش و پرورش

۳- آموزش کالای عمومی یا خصوصی

۱-۳- تولید کالاهای عمومی

۲-۳- تولید کالاهای نیمه عمومی

۴- خلاصه فصل

۵- مفاهیم نو و واژه های کلیدی

۶- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

اکثر مصرف کنندگان خدمات آموزشی، اطلاعات کافی درباره طبیعت و چگونگی محصولات آموزشی در اختیار ندارند. آنها عموماً از قیمت واقعی خدمات آموزشی، و آثار پیامدهای آتی آن بی اطلاعند.

آموزش، کالای مصرفی یا کالای سرمایه ای ؟

آموزش و پرورش نوعی سرمایه گذاری است و برای تسریع آهنگ رشد اقتصادی ، راهی به جز سرمایه گذاری انبوه در منابع انسانی وجود ندارد.

ابعاد مصرفی و سرمایه ای خدمات آموزشی

آموزش و پرورشی که موجب خلق قابلیت ها و تواناییها و موجب شکوفائی استعدادها و تحصیل مهارت ها گردد و درآمد فرد را در آینده افزایش دهد بی شک نوعی سرمایه گذاری به حساب می آید. آموزش و پرورش فقط زمانی مصرف تلقی می شود که اثری در روحیه، سلیقه و نحوه ارضاء فوری فرد بوجود آورد.

سرمایه گذاری در آموزش و پرورش

هر قدر حجم سرمایه گذاری ها بیشتر باشد، توانائی های مردم توسعه بیشتری خواهد یافت و سرمایه انسانی ایجاد شده زمینه های رشد و نوآوری را در جامعه و اقتصاد به ارمغان می آورد.

نقش آموزش و پرورش در رشد اقتصادی

بهبود در کیفیت نیروی انسانی موجب می شود که از یک طرف عامل کار، ماهر تر، آزموده تر و تواناتر گردد. از طرفی بهبود و پیشرفت در دانش و تکنولوژی نیز سبب می شود تا عامل سرمایه کارآتر و مولد تر گردد.

اثر آموزش و پرورش در میزان درآمد

یکی از آثار مستقیم و مثبت سرمایه گذاری در آموزش و پرورش افزایش درآمدی است که برای فرد تحصیل کرده ایجاد می نماید.

رفتار عقلایی مردم در سرمایه گذاری در آموزش و پرورش عمدتاً تحت تاثیر نرخ بازده خصوصی آن، یعنی میزان درآمدی است که فرد تحصیل کرده در شرایط متعارف بدست خواهد آورد.

اثر آموزش و پرورش در توزیع عادلانه تر درآمد

اشاعه آموزش و پرورش و تشویق مردم به کسب تحصیلات و مهارت های بیشتر درآمد آنان افزایش یافته، رفاه اقتصادی آنان افزون گشته و اختلاف در سطح درآمدها به حداقل قابل قبولی تقلیل می یابد.

اثر آموزش و پرورش در تشکیل سرمایه انسانی

ایجاد و توسعه امکانات آموزشی نوعی سرمایه گذاری است، و پیشرفت علوم و توانا ساختن نیروی کار برای دریافت مهارت ها، برای کاربرد دانش فنی در تولید، نوعی سرمایه انسانی به حساب می آید.

کوزنتس در بررسی خود اشاره می نماید که مطالعه رشد اقتصادی در بلند مدت در جوامع گوناگون میسر نمی باشد مگر آنکه مفهوم سرمایه و تشکیل سرمایه چنان وسیع، جامع و گسترده تلقی شود که سرمایه گذاری در بهداشت و آموزش و پرورش را نیز شامل گردد.

آموزش، کالای عمومی یا خصوصی

امروزه اقتصاددانان معتقدند که در زمینه اقتصاد، دولت‌ها تنها مجازند تا در موارد زیر به فعالیت پردازند:

۱- ایجاد ثبات اقتصادی

۲- توزیع عادلانه‌تر درآمدها

۳- تخصیص منابع در جهت تولید کالاهای عمومی

ویژگی های اساسی تولید کالاهای عمومی

۱- فراگیری کالاهای عمومی

۲- رقابت ناپذیری کالاهای عمومی

تولید کالاهای نیمه عمومی

کالاهای نیمه عمومی، کالاهایی بشمار می آیند، که هنگام تولید یا مصرف آثار خارجی مثبت مهمی به وجود می آورند.

به هزینه های اجتماعی ناشی از تولید یا مصرف، «آثار خارجی منفی»

و به منافع اجتماعی ناشی از تولید یا مصرف «آثار خارجی مثبت» گفته می شود.

آموزش از جمله خدماتی است که دارای ویژگی های
کالاهای «خصوصی» و «نیمه خصوصی» است.

کالاهای اقتصادی، که بازار ساز و کار قیمت گذاری، و تنظیم صحیح عرضه آن را در اختیار ندارد، را می توان به « کالاهای شایسته» و « کالاهای ناشایست» تقسیم نمود.

فصل چهارم

فواید اقتصادی آموزش و پرورش

اهداف فصل چهارم

در این فصل هدف اساسی آن است که به بررسی فایده های اقتصادی آموزش پرداخته شود. آموزش دارای فایده های فردی و اجتماعی است.

ساختار فصل چهارم

- ۱- مقدمه
- ۲- شناخت و طبقه بندی فواید اقتصادی آموزش و پرورش
 - فواید خصوصی و فواید اجتماعی
- ۳- تحلیلی اقتصادی از فواید خصوصی
 - منحنی های «سن- درآمد- تحصیلات» و ویژگی های آن
- ۴- خلاصه فصل
- ۵- مفاهیم نو و واژه های کلیدی
- ۶- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

این که آموزش و پرورش برای فرد و جامعه امری ضروری، مهم و مفید است، بحث تازه ای نیست و موضوع به قرن های گذشته مربوط می شود.

شناخت و طبقه بندی فواید اقتصادی آموزش و پرورش

آموزش و پرورش جزو آن دسته از کالاهای عمومی است که تولید آن نه تنها برای فرد، بلکه برای جامعه بسیار مفید می باشد.

فواید خصوصی آموزش و پرورش

الف- فواید مستقیم خصوصی

ب- فواید غیر مستقیم خصوصی

الف- فواید مستقیم خصوصی

فایده مستقیم خصوصی آموزش، افزایش سطح درآمد فرد است.

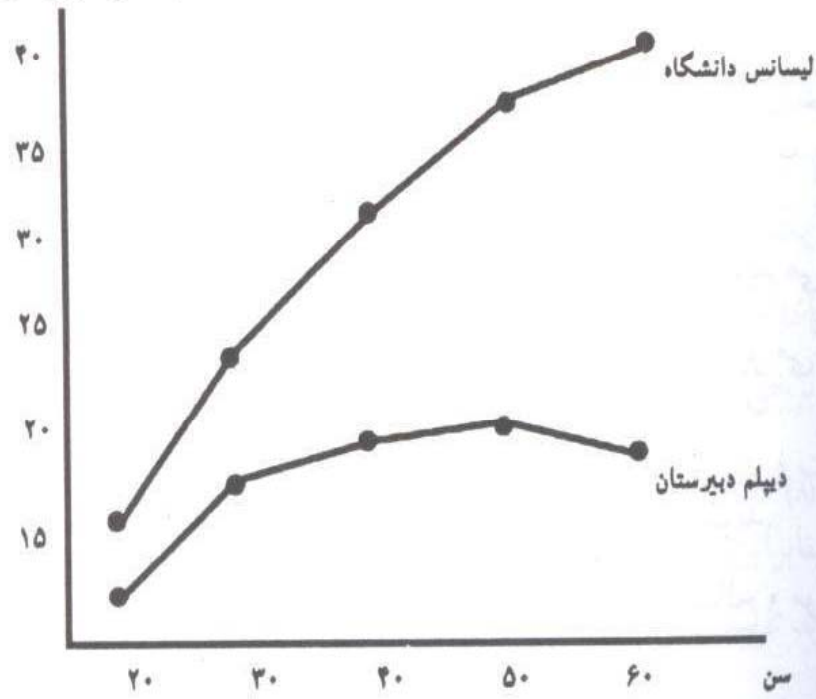
فصل چهارم / فواید اقتصادی آموزش و پرورش ● ۹۵

جدول شماره (۱-۴): درآمد متوسط گروه‌های همسن با تحصیلات متفاوت در سال ۱۹۸۵
در ایالات متحده

به دلار آمریکا

سال	دیپلم دبیرستان	لیسانس دانشگاه
۱۸-۲۴	۱۲۶۸۰	۱۷۴۶۴
۲۵-۳۴	۱۸۶۵۹	۲۵۶۲۸
۳۵-۴۴	۲۱۶۰۱	۳۳۱۹۷
۴۵-۵۴	۲۲۲۹۱	۳۷۹۸۹
۵۵-۶۴	۲۱۶۰۳	۳۹۸۹۸

درآمد به هزار دلار

نمودار شماره ۱-۴: منحنی‌های «سن - درآمد - تحصیلات» برای گروه‌های همسن در مقطع دیپلم دبیرستان و لیسانس دانشگاه

فواید غیر مستقیم خصوصی

۱- افراد تحصیل کرده در محیط کار از مزایای جنبی بیشتری برخوردارند.

۲- افراد تحصیل کرده از شرایط بهتر کاری بهره مند می شوند.

۳- افراد تحصیل کرده در مورد پس انداز، مصرف و سرمایه گذاری، تصمیمات عقلانی تری می گیرند.

و...

فواید اجتماعی آموزش و پرورش

الف- فواید مستقیم اجتماعی

ب- فواید غیر مستقیم اجتماعی

فواید مستقیم اجتماعی

مهمترین فایده اجتماعی آموزش این است که افراد آموزش دیده قادرند کالا و خدمات بیشتری را تولید و به جامعه ارائه دهند.

فواید غیر مستقیم اجتماعی

۱- قادرند در واحد زمان درآمد بیشتری ایجاد کنند. بنابراین ارزش اوقات فراغت آنان ارتقاء خواهد یافت.

۲- هزینه های اجتماعی آن جامعه کاهش خواهند یافت.

۳- حضور و مشارکت آنان در صحنه های اجتماع بیشتر خواهد بود.

و...

تحلیل اقتصادی از فواید خصوصی آموزش و پرورش

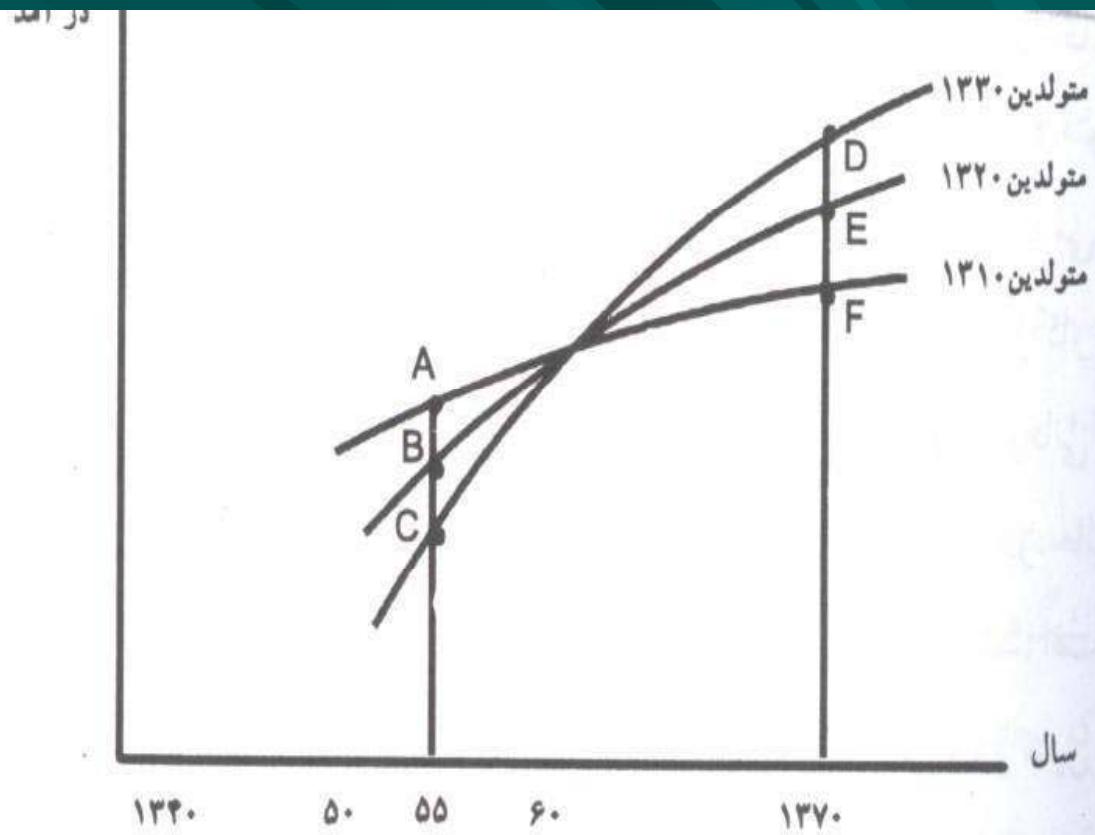
منحنی های « سن- درآمد- تحصیلات »

برای نشان دادن اثر درآمدی آموزش و پرورش، عموماً از منحنی های سن- درآمد- تحصیلات کمک گرفته می شود.

نمودار ۲-۴ درآمد سه گروه فرضی از افرادی که سالهای ۱۳۴۵، ۱۳۳۵ و ۱۳۵۵ وارد بازار کار شده اند را نشان می دهد.

همان گونه که در نمودار مشاهده می گردد، افراد همسن که دارای تحصیلات مشابهی می باشند، طی سالهای اشتغال افزایش می یابد.

در سال ۱۳۷۰ اگر چه درآمد تمامی گروه های همسن ارتقاء یافته است، لیکن افراد جوان تر از درآمد بیشتری برخوردارند (D) و افرادی که در این سال، مدت بیشتری از عمر خود را در بازار کار سپری کرده اند و به سنین بازننشستگی نزدیک تر می شوند، به ترتیب از درآمد های کمتر (E) و کمتری (F) برخوردارند.

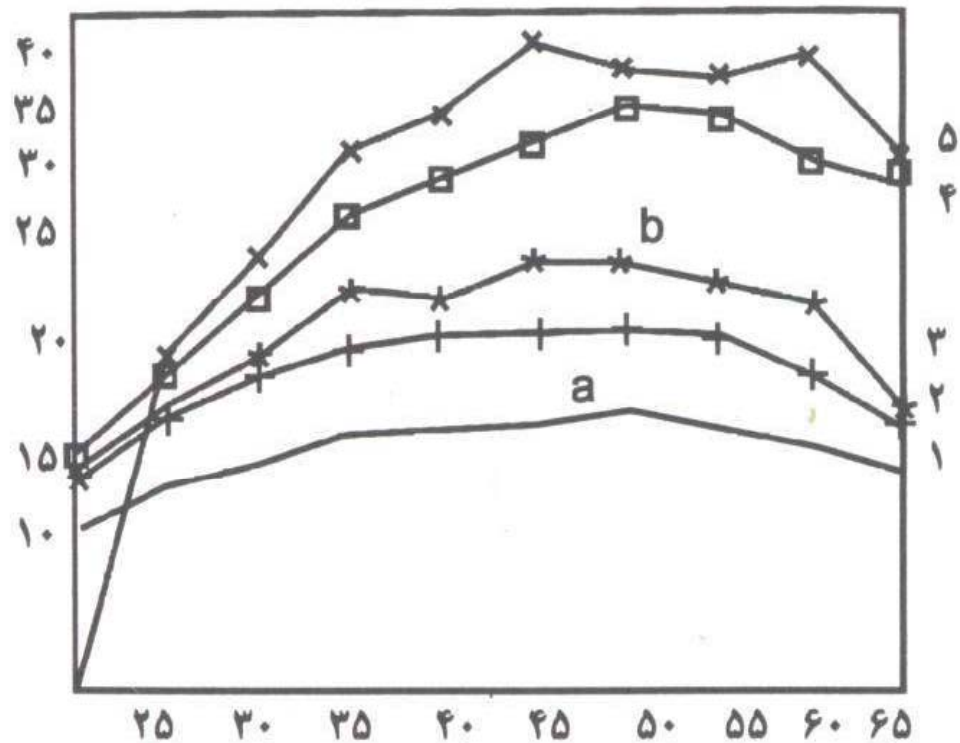
نمودار شماره ۲-۴: منحنی های سن - درآمد - تحصیلات گروه های همسن

درآمد به دلار آمریکا

میزان تحصیلات					سن در سال
کارشناسی ارشد	کارشناسی	کاردانی	دیپلم	پایان راهنمایی	۱۹۸۰
-	۱۴۱۸۲	۱۲۸۸۸	۱۲۵۲۷	۹۸۹۲	۱۸-۲۴
۲۰۰۰۷	۱۸۶۹۷	۱۶۸۵۸	۱۶۳۳۹	۱۲۱۹۰	۲۵-۲۹
۲۵۵۴۱	۲۲۹۰۷	۱۹۸۸۹	۱۸۶۱۱	۱۳۳۵۵	۳۰-۳۴
۳۱۸۰۹	۲۷۸۷۸	۲۳۴۷۸	۲۰۱۲۴	۱۵۲۶۹	۳۵-۳۹
۳۴۰۵۴	۳۰۰۷۸	۲۳۲۴۳	۲۰۹۱۶	۱۵۵۸۶	۴۰-۴۴
۳۸۳۱۷	۳۲۲۶۶	۲۵۴۲۹	۲۱۳۰۷	۱۵۷۹۲	۴۵-۴۹
۳۶۷۸۸	۳۴۴۵۲	۲۵۱۴۷	۲۱۱۷۱	۱۶۵۹۴	۵۰-۵۴
۳۶۱۰۳	۳۳۹۸۲	۲۴۲۵۷	۲۰۹۱۲	۱۵۵۰۴	۵۵-۵۹
۳۷۴۴۹	۳۱۲۲۹	۲۳۰۳۹	۱۸۸۳۴	۱۴۴۵۱	۶۰-۶۴
۳۱۵۹۱	۳۰۰۲۶	۱۶۸۶۶	۱۵۴۹۴	۱۲۹۱۸	۶۵ به بالا

SOURCE: U. S. Bureau of the Census: "Money Income of Persons and Families in the United

درآمد به هزار دلار

منحنی شماره ۳-۴: منحنی «سن - درآمد - تحصیلات» گروه‌های همسن در سال ۱۹۸۰ در ایالات

متحده آمریکا

ویژگی های منحنی های « سن – درآمد – تحصیلات »

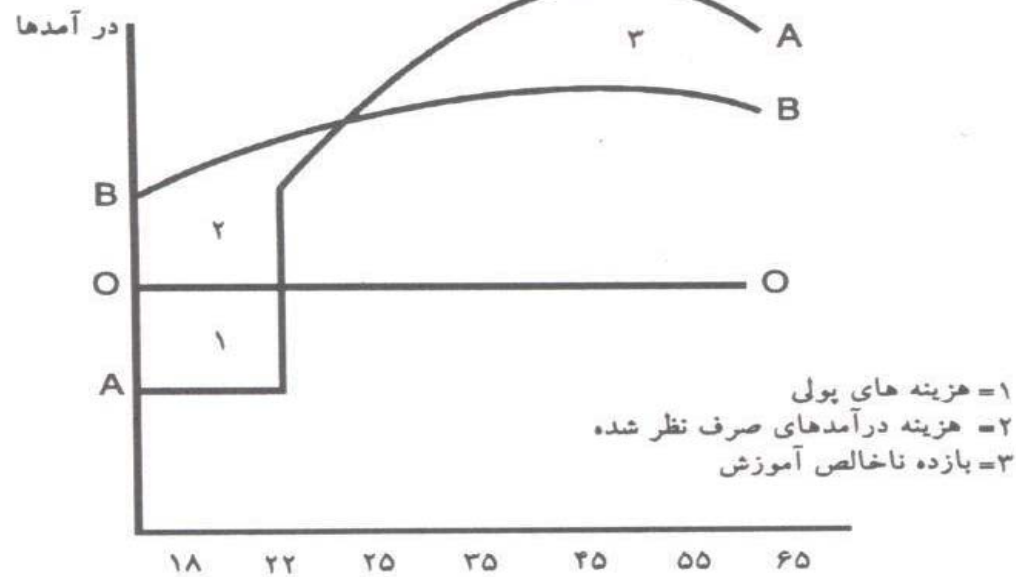
۱- در ده اول اشتغال با شیب تند و رشدی فزاینده، در حال افزایش اند.

۲- هر قدر میزان تحصیلات بالاتر باشد، سرعت رشد و شیب منحنی سن – درآمد سریع تر افزایش پیدا می کند، و اوج بیشتری می گیرد.

۳- در دهه دوم اشتغال، رشد منحنی های سن – درآمد آرام تر خواهد شد.

و...

همان گونه که در نمودار ۴-۴ مشاهده می شود، درآمد ناشی از کار فرد A هنگامی که وارد بازار کار می شود، کمتر از درآمد فرد B خواهد بود.

نمودار شماره ۴-۴: منحنی های «سن - درآمد - تحصیلات» برای دو فرد لیسانسه دانشگاه و دیپلم دبیرستان

منطقه ۳ بیانگر بازده ناخالص تحصیلات دانشگاهی است و نشان دهنده درآمد بیشتری است که فرد A به خاطر تحصیلات دانشگاهی دریافت می دارد.

فصل پنجم

هزینه های آموزش و پرورش

اهداف فصل پنجم

این فصل تلاش دارد تا مفاهیم گوناگون « هزینه » در بخش آموزش را مورد مطالعه قرار دهد.

ساختار فصل پنجم

- ۱- مقدمه
- ۲- هزینه های صریح آموزش (کل - متوسط)
- ۳- هزینه های ضمنی تولیدات خدمات آموزشی (مفهوم، اندازه گیری و اهمیت هزینه های فرصت)
- ۴- رشد فزاینده هزینه های آموزشی
- ۵- چه کسانی باید هزینه های آموزشی را بپردازند.
- ۶- خلاصه فصل
- ۷- مفاهیم نو واژه های کلید
- ۸- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

از نظر اقتصادی، تولید هیچ کالا یا خدمتی بدون هزینه نمی باشد.

هزینه های صریح خدمات آموزشی

- هزینه های صریح تولید

- هزینه های صریح با توجه به مقاطع مختلف زمانی، اشکال متفاوتی به خود می گیرد.

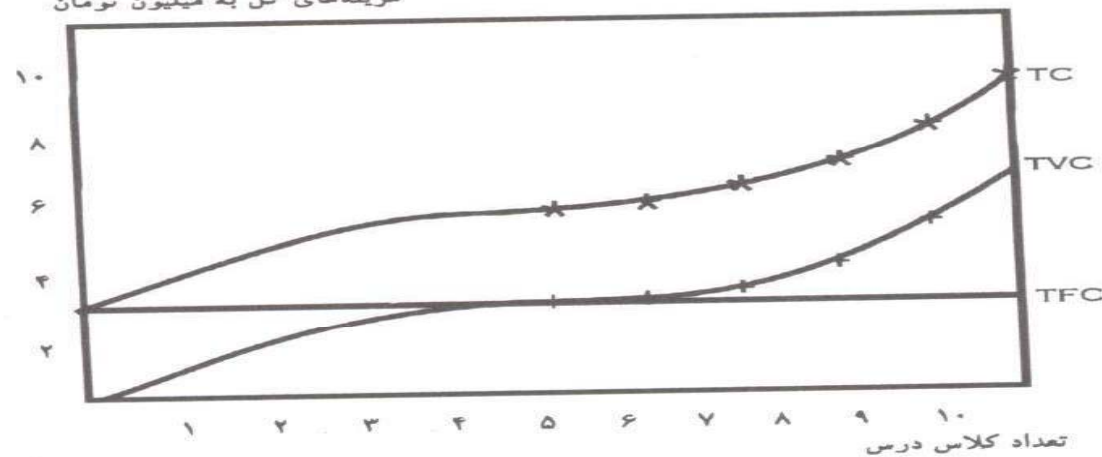
توابع هزینه در کوتاه مدت

شکل منحنی های هزینه در کوتاه مدت متاثر از قانون بازده نزولی است.

جدول شماره (۱-۵) هزینه‌های کل، متوسط و نهائی برای یک مؤسسه آموزشی فرضی
(ارقام به هزار تومان)

تعداد کلاس Q	هزینه‌های ثابت کل TFC	هزینه‌های متغیر کل TVC	هزینه کل TC	هزینه نهائی $MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q}$	هزینه ثابت متوسط $AFC = \frac{TFC}{Q}$	هزینه متغیر متوسط $AVC = \frac{TVC}{Q}$	هزینه متوسط $ATC = \frac{TC}{Q}$
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۰	۳۰۰۰	۰	۳۰۰۰				
۱	۳۰۰۰	۱۰۰۰	۴۰۰۰	۱۰۰۰	۳۰۰۰	۱۰۰۰	۴۰۰۰
۲	۳۰۰۰	۱۸۰۰	۴۸۰۰	۸۰۰	۱۵۰۰	۹۰۰	۲۴۰۰
۳	۳۰۰۰	۲۴۰۰	۵۴۰۰	۶۰۰	۱۰۰۰	۸۰۰	۱۸۰۰
۴	۳۰۰۰	۲۸۰۰	۵۸۰۰	۴۰۰	۷۵۰	۷۰۰	۱۴۵۰
۵	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۶۰۰۰	۲۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۱۲۰۰
۶	۳۰۰۰	۳۱۲۰	۶۱۲۰	۱۲۰	۵۰۰	۵۲۰	۱۰۲۰
۷	۳۰۰۰	۳۵۰۰	۶۵۰۰	۳۸۰	۴۲۸/۵	۵۰۰	۹۲۸/۵
۸	۳۰۰۰	۴۱۶۰	۷۱۶۰	۶۶۰	۳۷۵	۵۲۰	۸۹۵
۹	۳۰۰۰	۵۴۰۰	۸۴۰۰	۱۲۴۰	۳۳۳/۳	۶۰۰	۹۳۳/۳
۱۰	۳۰۰۰	۷۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۶۰۰	۳۰۰	۷۰۰	۱۰۰۰

هزینه‌های کل به میلیون تومان

نمودار شماره ۱-۵: منحنی‌های هزینه ثابت کل، هزینه متغیر کل و هزینه کل تولید برای مؤسسه آموزشی فرضی

منحنی های هزینه متوسط

به طور کلی چهار منحنی هزینه متوسط وجود دارد:

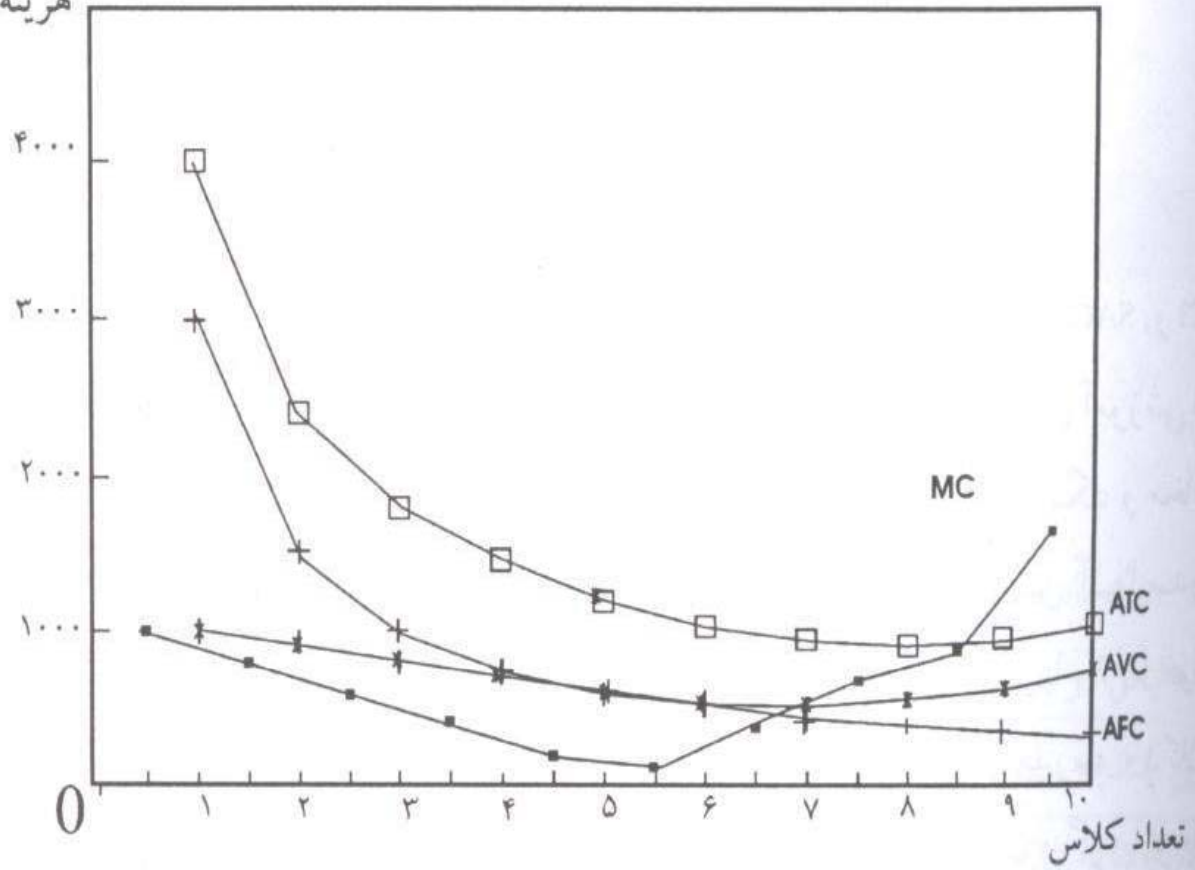
۱- منحنی هزینه ثابت متوسط

۲- منحنی هزینه متغیر متوسط

۳- منحنی هزینه متوسط کل

۴- منحنی هزینه نهایی

هزینه‌های متوسط

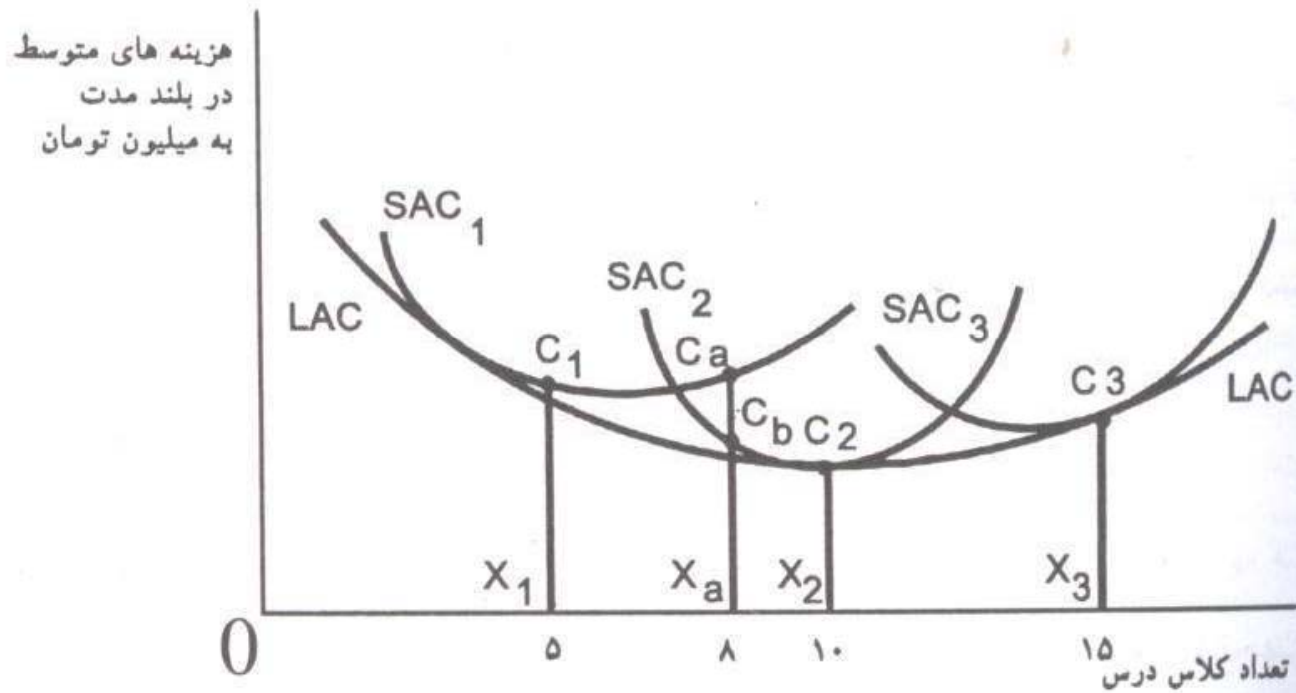
نمودار شماره ۲-۵: منحنی‌های هزینه متوسط تولید برای مؤسسه مورد نظر

توابع هزینه در بلند مدت

بلند مدت به مقطعی از زمان گفته می شود که در آن موسسه قادر است ترکیب متفاوتی از عوامل تولید را به مقدار دلخواه مورد استفاده قرار دهد.

در کوتاه مدت مدیران مدارس بایستی یکی از مقیاس ها را انتخاب نماید ، لیکن در بلند مدت آنان قادرند آن مقیاسی را برگزینند که دارای حداقل هزینه متوسط باشد.

منحنی LAC افق برنامه ریزی یا منحنی پوشش نامیده می شود.

نمودار شماره ۳-۵: هزینه متوسط تولید در بلندمدت

هزینه های صریح تولید آموزش

شامل کلیه مخارجی است که بدون انجام آن، ارائه خدمات آموزشی ممکن و میسر نمی باشد.

اقسام هزینه های صریح تولید آموزش :

۱- هزینه منابع سرمایه ای

۲- هزینه منابع نیروی انسانی

هزینه منابع سرمایه ای

این هزینه ها شامل خرید یا اجاره زمین، ساختمان، ماشین آلات، تاسیسات، تجهیزات و کلیه مواد مصرف شدنی است که بدون تدارک آنها، امکان ارائه خدمات آموزشی با مشکل مواجه می باشد.

هزینه منابع نیروی انسانی

اداره هر موسسه آموزشی علاوه بر کادر مدیریت، کادر اداری و دفتری، و افراد مورد نیاز برای نگهداری و نظافت، نیازمند کادر آموزشی و یا اصطلاحاً هیات علمی در تخصص های گوناگون می باشد.

فهرست هزینه هایی که در شرایط معمول نباید جزو هزینه های آموزشی قرار گیرند:

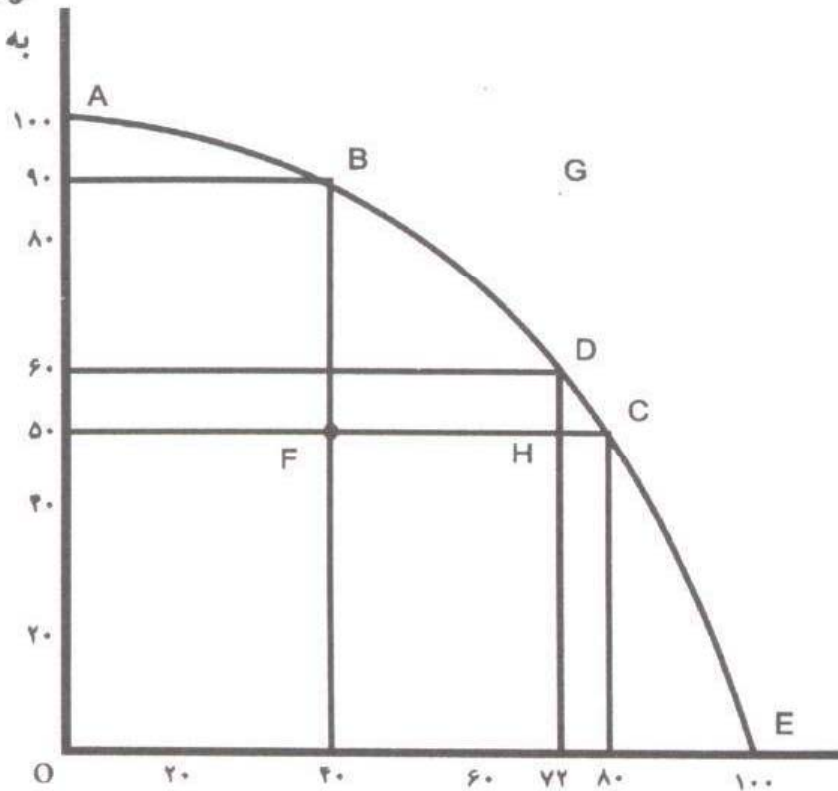
- ۱- هزینه اداره رستوران ها و سلف سرویس های دانشجویی
- ۲- هزینه خوابگاه های دانشجویی
- ۳- هزینه اتحادیه ها و انجمن های دانشجویی
- ۴- هزینه چاپ، انتشارات و اداره کتاب فروشی ها
- و ...

هزینه های ضمنی تولید خدمات آموزشی

- مفهوم هزینه فرصت های از دست رفته

هزینه فرصت های از دست رفته، یا هزینه درآمدهای صرف نظر شده را اقتصاددانان هزینه های واقعی تولید می نامند.

تولید گندم به
به میلیون تن
در سال

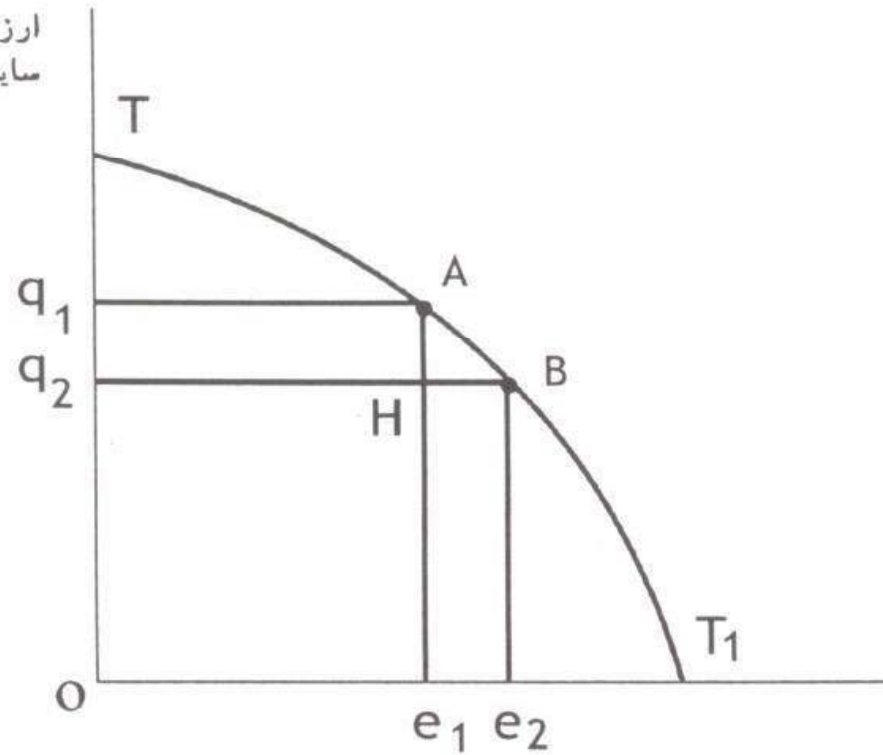

تولید پنبه به میلیون تن
در سال

نمودار شماره ۴-۵: منحنی امکانات تولید و هزینه واقعی تولید یک محصول برای جامعه

اندازه گیری هزینه فرصت های از دست رفته

ارزش پولی تولید
سایر کالاها و خدمات

ارزش پولی تولید
خدمات آموزشی

نمودار شماره ۵-۵: هزینه واقعی تولید خدمات آموزشی

میان هزینه های اقتصادی و هزینه های حسابداری تولید
یک کالا و یا خدمت، تفاوت هایی وجود دارد. این دو نوع
محاسبه لزوماً با یکدیگر مشابه نمی باشند و به یک نتیجه
منجر نمی شوند.

اهمیت محاسبه هزینه های فرصتی در تولید خدمات آموزشی

پاسخ مناسب به بسیاری از مسائل در مورد محاسبه هزینه های آموزشی، تنها زمانی میسر است که هزینه درآمدهای صرف نظر شده به دقت مورد توجه قرار گیرند.

رشد فزاینده هزینه های آموزش و پرورش

۱- رشد تقاضای جامعه برای خدمات آموزشی

الف- رشد جمعیت

ب- استخدام معلم بیشتر

ج- رشد هزینه «درآمدهای صرف نظر شده»

۲- بهبود کیفیت خدمات آموزشی نیز موجب افزایش هزینه ها می گردد

الف- نرخ مشارکت گروه های سنی، و حضور آنها در مدرسه صد در صد نیست

ب- آموزش بهتر زمانی ممکن و میسر می گردد که کیفیت معلمان بهتر، کلاسهای درس کوچکتر و...

ج- فضای آموزشی وسیع تر، ساختمان های مجهز تر، آملی تئرها و... مستلزم هزینه های سنگین است.

۳- شناخت هر چه بهتر هزینه های آموزش، و چگونگی رشد آن ایجاب می نماید که هزینه سرانه و سالانه هر دانش آموز و دانشجو به دقت مورد محاسبه و بررسی قرار گیرد.

۴- افزایش قیمت ها و نرخ تورم، از قدرت خرید هر واحد از پول می کاهد، و به نوبه خود، قدرت خرید اختصاص یافته به آموزش را تقلیل می دهد.

چه کسانی باید هزینه های آموزشی را بپردازند؟

- مکانیسم بازار

- عمل به توسعه سازمان های بین المللی

- دانشجویان

آموزش رایگان

حمایت از آموزش رایگان در صورتی که:

۱- منافع ناشی از آموزشی که دانشجویان دریافت می دارند، بین همه آحاد جامعه توزیع گردد.

۲- این انتقال در جهت خانواده های کم درآمد و اقشار آسیب پذیر باشد، تا امکان فرستادن فرزندان به مدارس و دانشگاه ها فراهم آید.

دولت ها بر این باورند که مشارکت توده مردم از طریق پرداخت مالیات برای تامین مالی دانشگاه ها امری منطقی است.

عدم حمایت از آموزش رایگان:

دانشجویان نخستین کسانی می باشند که از منافع تحصیلات دانشگاهی بهره مندمی شوند، بنابراین شایسته است که هزینه آن را نیز پرداخت نمایند.

اخذ شهریه منجر به استفاده بهینه از آن دسته از منابع کمیاب
اقتصادی که در ارائه خدمات آموزشی بکار رفته اند می گردد.

فصل ششم

بازده اقتصادی آموزش و پرورش

اهداف فصل ششم

هدف اساسی این فصل آن است که نرخ بازده اقتصادی را معرفی نماید، و نشان دهد که چگونه بازده اقتصادی سرمایه گذاری در آموزش مورد سنجش قرار می گیرد.

ساختار فصل ششم

۱- مقدمه

۲- بازده خصوصی آموزش (ارزش حال محاسبه ارزش حال خالص نسبت فایده به هزینه ها نرخ بازده داخلی)

۳- بازده اجتماعی آموزش

۴- تعدیل نرخ بازده (اثر سایر تونایی های فرد، فرضیه سرند ارتباط میان درآمد و بهره وری و...)

۵- خلاصه فصل

۶- مفاهیم واژه های کلیدی

۷- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

اگر چه کسب دانش دارای فواید بسیاری است، لیکن خانوار و جامعه به علت هزینه های روز افزون آن، از دیدگاه یک سرمایه گذاری بلند مدت به آموزش و به بازده اقتصادی آن می نگرند.

بازده خصوصی آموزش

برای محاسبه بازده خصوصی سرمایه گذاری در آموزش، ابتدا ارزش حال جریان هزینه ها و درآمد ها محاسبه می شود، و سپس از سه روش: « ارزش حال خالص » « نسبت فایده ها به هزینه ها » و « نرخ بازده داخلی » ، بازده سرمایه گذاری در آموزش برآورد می گردد.

ارزش حال

اگر فرض شود که در جامعه ای تورم وجود ندارد، آیا باز می توان گفت که ارزش یک مقدار پول نقد در دو مقطع زمانی یکسان خواهد بود؟

جدول شماره ۱-۶: ارزش حال و آتی ۱۰۰۰ تومان برای مدت ۵ سال

سال	ارزش آتی ۱۰۰۰ تومان	ارزش حال ۱۰۰۰ تومان
۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
۱	۱۱۰۰	۹۰۹
۲	۱۲۱۰	۸۲۶
۳	۱۳۳۱	۷۵۱
۴	۱۴۶۴	۶۸۳
۵	۱۶۱۰	۶۲۱

همان گونه که از جدول فوق مشاهده می شود، ارزش حال مبالغ قابل دریافت در آینده کوچکتر

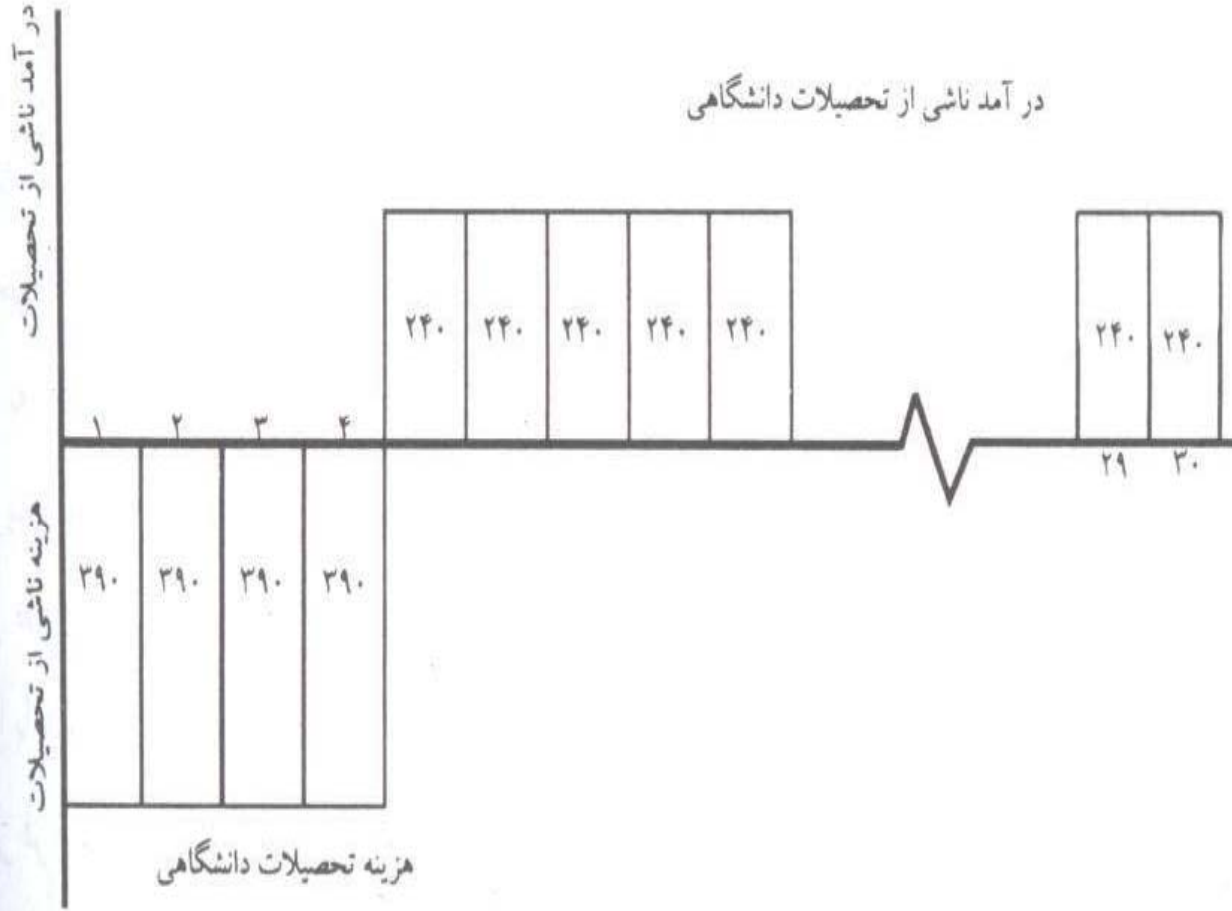
ارزش حال خالص NPV

تفاوت ارزش حال فایده های مستقیم آموزش (درآمد های پولی) و ارزش حال مجموعه هزینه های ناشی از آن می باشد.

رابطه ارزش حال خالص

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{A_t}{(1+i)^t} - \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t}$$

درآمد ناشی از تحصیلات دانشگاهی

نسبت فایده ها به هزینه ها

چنانچه BCR بزرگتر از یک باشد به این معنی است که فایده های ناشی از آموزش عالی بیش از هزینه های آن است.

$$BCR = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t}}$$

نرخ بازده داخلی

نرخ تنزیلی که ارزش حال جریان درآمدها و هزینه ها را برابر سازد.

این روش امروزه از متداولترین روش های تحلیل هزینه - فایده به حساب می آید.

رابطه تعیین نرخ بازده داخلی

$$\sum_{t=1}^n \frac{E_t}{(1+r)^t} = \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}$$

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{E_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} = 0$$

بازده اجتماعی آموزش و پرورش

نحوه محاسبه نرخ بازده اجتماعی دقیقاً مشابه نرخ بازده خصوصی است، لیکن در مورد هزینه ها، علاوه بر هزینه های خصوصی، هزینه های اجتماعی نیز مورد احتساب قرار می گیرند.

تعدیل نرخ بازده

- ۱- اثر سایر توانایی های فردی بر درآمد
- ۲- فرضیه « سرند »
- ۳- ارتباط میان درآمد و بهره وری
- ۴- حذف فواید غیر مستقیم
- ۵- انکار بیکاری
- ۶- تاریخ همیشه تکرار نمی شود
- ۷- رشد درآمد در روند زمان

اثر سایر توانایی های فردی بر درآمد

- توانایی های ذاتی و طبیعی
- نقش و میزان انگیزه های فردی
- جنسیت
- میزان تجربه
- شرایط اقتصادی جامعه، نوع صنعت از نظر پیشرفت تکنولوژی

فرضیه سرند

بسیاری بر این باورند که آموزش موجب ارتقاء سطح بهره وری در افراد نمی گردد، بلکه در واقع نوعی « سرند » و یا « صافی » است که افرادی که از توانایی های طبیعی و قابل ملاحظه ای برخوردارند را از سایرین جدا می سازد.

ارتباط میان درآمد و بهره وری

- در تحلیل هزینه - فایده، فرض بر آن است که درآمد افراد بیان کننده بهره وری نهایی کار آنها نیز می باشد.

حذف فواید غیر مستقیم

- قسمت مهمی از فوایدی که به صورت غیر مستقیم نصیب فرد و جامعه می شود را نادیده می انگارد.

انکار بیکاری

- در تحلیل هزینه - فایده فرض بر آن بوده که تمام نیروی کار تحصیل کرده پس از فراغت از تحصیل فوراً بکار مشغول می شوند، و نرخ مشارکت آنها در بازار کار صد در صد است.

تاریخ همیشه تکرار نمی شود

در تحلیل هزینه – فایده، نرخ بازدهی سرمایه گذاری حاکی از شرایط گذشته می باشند، و گذشته لزوما نمی تواند چراغ راه آینده به حساب آید.

رشد درآمد در روند زمان

- در تحلیل هزینه - فایده رشد درآمد ها در ابعاد زمان مورد توجه قرار نمی گیرد.

فصل هفتم

تقاضای خصوصی برای آموزش عالی

اهداف فصل هفتم

هدف این فصل آن است که نشان دهد که افراد در چه صورتی متقاضی سرمایه گذاری در آموزش عالی می باشند. در واقع چه عواملی در تقاضا برای رفتن به دانشگاه موثر است.

ساختار فصل هفتم

- ۱- مقدمه
- ۲- بازار نیروی کار تحصیل کرده
- ۳- بازده اقتصادی سرمایه گذاری در آموزش عالی
- ۴- عوامل موثر در تقاضا برای آموزش عالی
- ۵- خلاصه فصل
- ۶- مفاهیم نو و واژه های کلیدی
- ۷- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

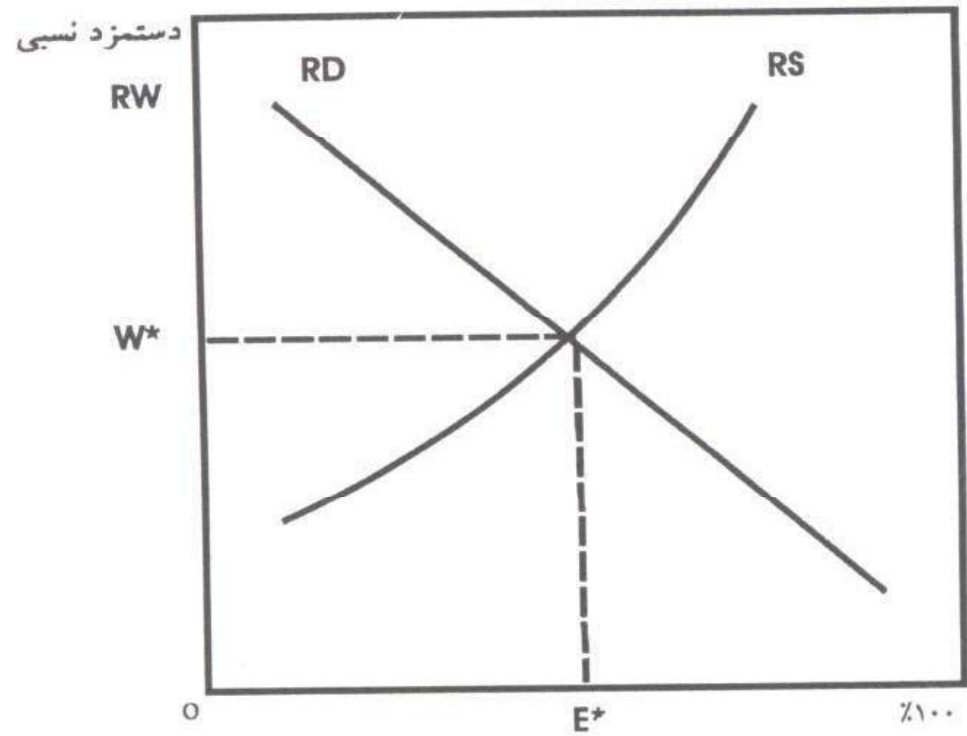
تقاضا برای آموزش عالی، همانند تقاضا برای هر کالای سرمایه ای دیگر، به میزان بازده اقتصادی آن بستگی دارد.

بازار نیروی کار تحصیل کرده

تقاضای نسبی، در واقع، تقاضا برای کسب نیروی کار، با تحصیلات متفاوت را در دستمزدهای نسبی نمایان می سازد و شیب آن منفی است.

عرضه نسبی ، آن نسبتی از نیروی کار را نشان می دهد که
در دستمزدهای نسبی متفاوت، تمایل به کسب تحصیل دارند و
شیب منحنی آن مثبت است.

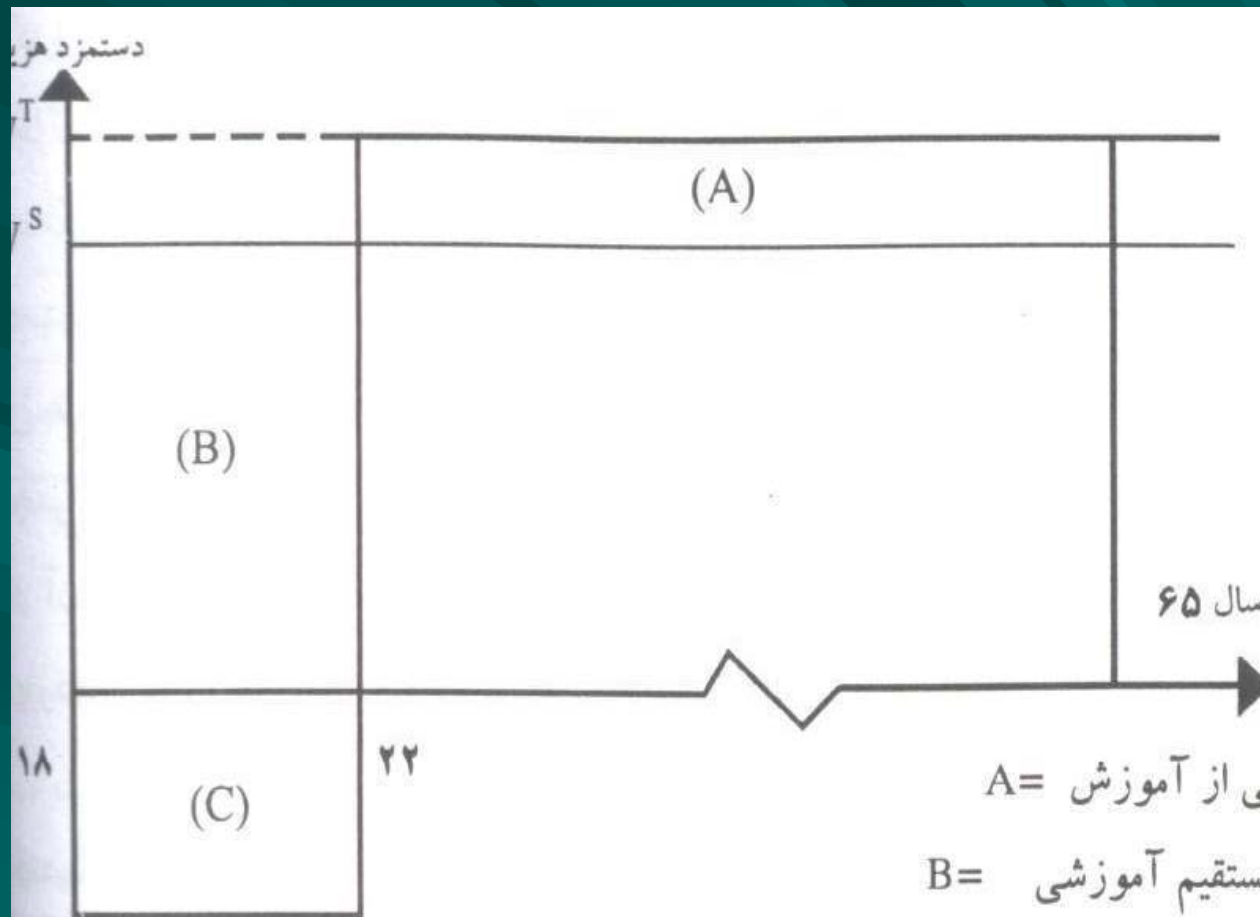
محل تلاقی تقاضا و عرضه نسبی دستمزد نسبی تعادلی را تعیین می کند. این دستمزد در چارچوب نظریه های اقتصادی، بیان کننده تفاوت در پاداش برای آخرین فردی که به آموزش عالی جذب خواهد شد را نشان می دهد.

نمودار (۱-۷): بازار نیروی کار تحصیل کرده

بازده اقتصادی سرمایه گذاری در آموزش عالی

در صورتی تحصیلات دانشگاهی، از نظر اقتصادی، سرمایه گذاری مناسب به شمار می آید که محدوده (A) ، مربوط به فایده های آموزشی، از دو محدوده (B) ، هزینه های غیر مستقیم، و (C) مستقیم ناشی از آموزش، بزرگ تر، یا دست کم، برابر آن باشد.

A = درآمدهای ناشی از آموزش

B = هزینه‌های غیرمستقیم آموزشی

C = هزینه‌های مستقیم آموزشی

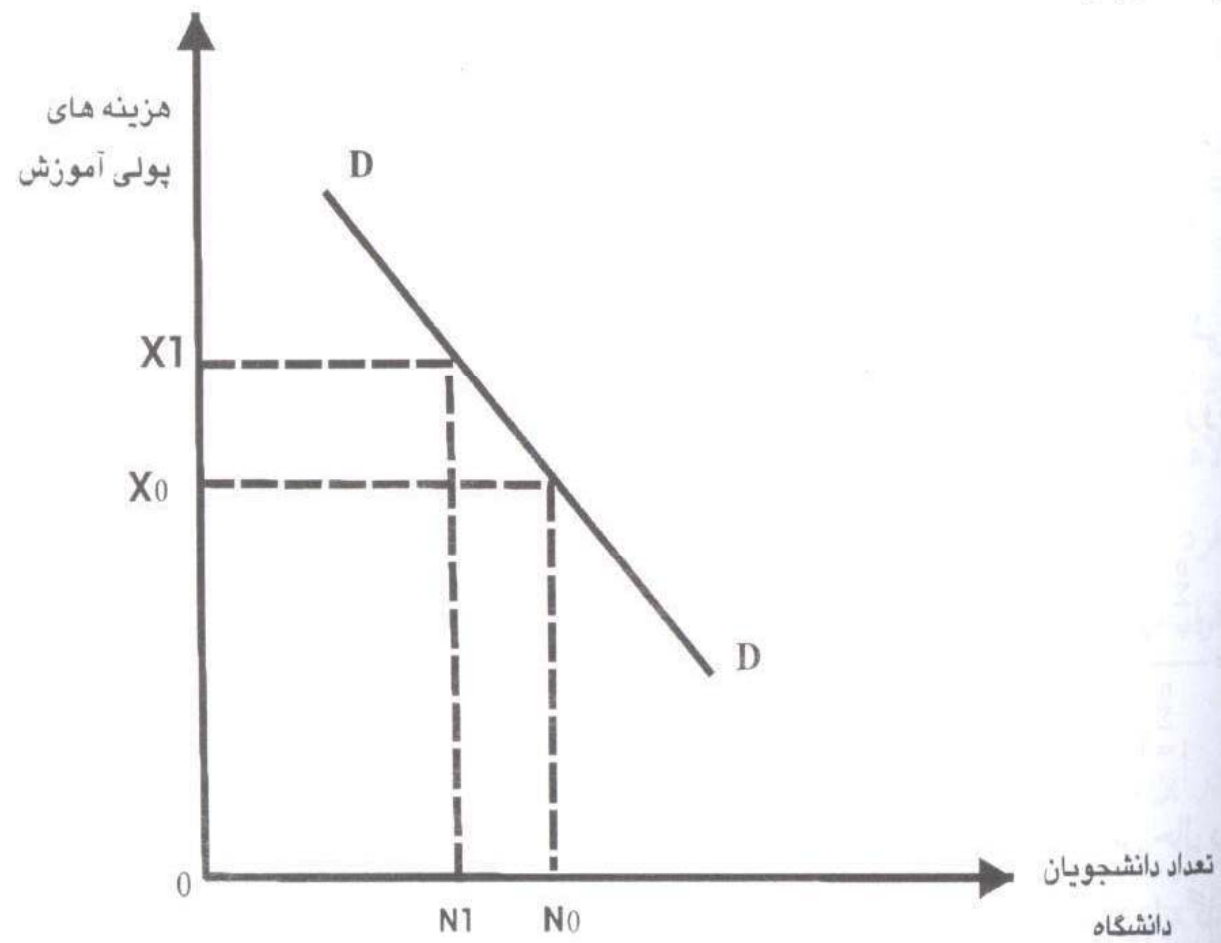
نمودار (۷-۲): منحنی‌های سن - درآمد - تحصیلات، و درآمدها و هزینه‌های ناشی از آم

درآمدهای ناشی از آموزش

یکی از عوامل مهمی که در تقاضای افراد برای ادامه تحصیل و راه یافتن به رشته خاصی در دانشگاه موثر است، تفاوت های درآمدی است که فرد تحصیل کرده از آن بهره مند می شود.

هزینه های آموزش

افرادی که هنگام افزایش هزینه ها به X_1 ، از رفتن به دانشگاه چشم می پوشند، در واقع همان کسانی هستند که در سطح هزینه های X_0 در حاشیه، و در وضعیت نزدیک به انصراف بوده اند.

نمودار (۷-۳): تقاضا برای تحصیلات دانشگاهی

محاسبه نرخ بازده سرمایه گذاری در آموزش

نرخ مذکور حاصل تفاضل بین هزینه ها و درآمدهای ناشی از یک مقطع آموزشی است، و هر فرد قبل از شروع هر رشته تحصیلی، آن را مد نظر قرار می دهد.

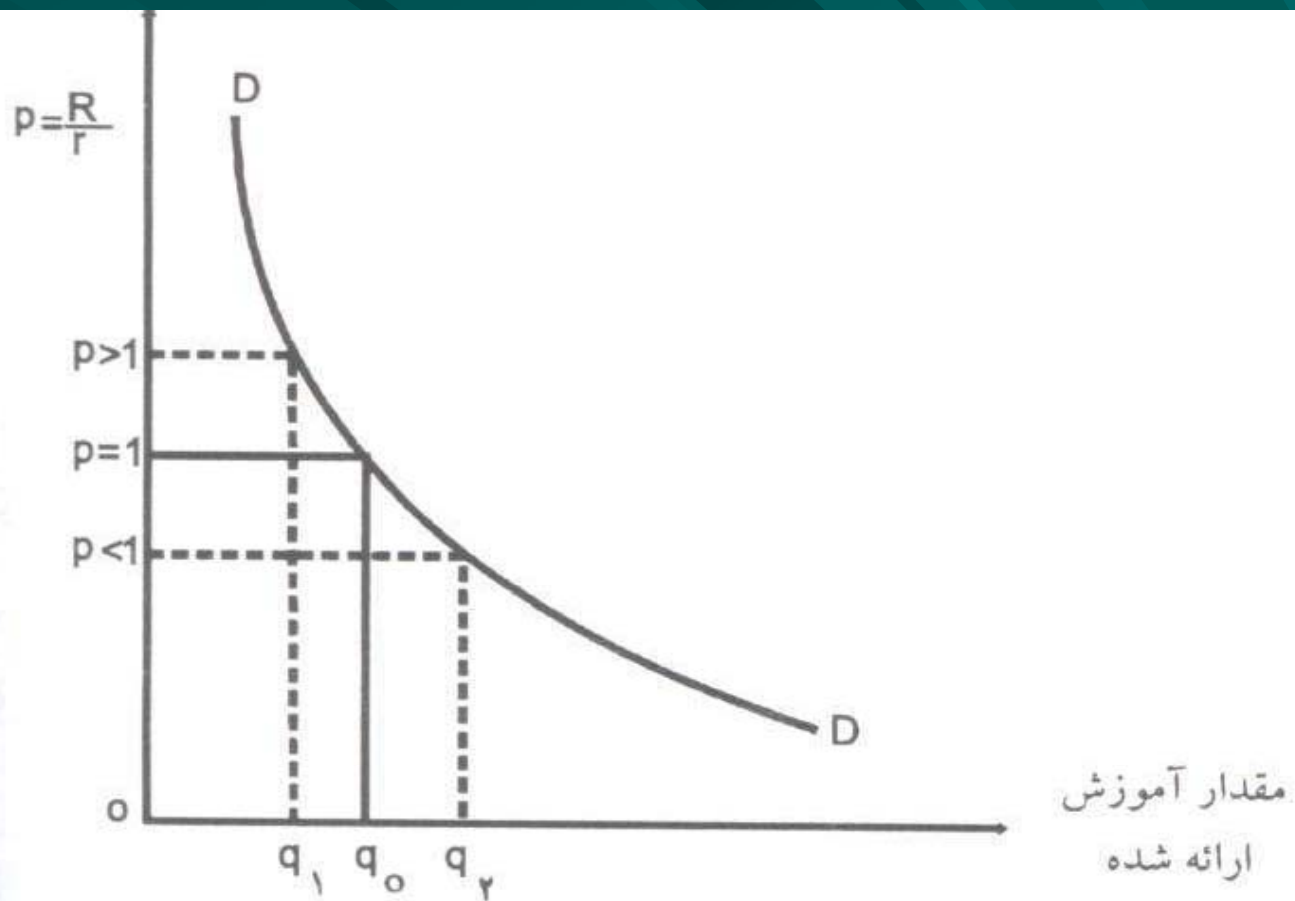
عوامل موثر در تقاضا برای آموزش عالی

تقاضا برای آموزش عالی به متغیرهای زیر وابسته است:

$$Q_e^d = f(R_e, R_{ne}, A_{ge}, F_u, T, \dots)$$

بازده سرمایه گذاری های غیر آموزشی

تقاضا برای آموزش تابع معکوسی است از نسبت R/r که در آن R نرخ بازده بهترین سرمایه گذاری رقیب، و r نرخ بازده داخلی سرمایه گذاری در آموزش است.

نمودار (۷-۴): بازده نسبی سرمایه گذاری در آموزش عالی

سن فرد

به طور کلی، می توان اظهار داشت که جوانان، به طور نسبی، تقاضای بیشتری برای آموزش عالی دارند.

آینده نگری

افرادی که ارزش بیشتری برای زمان حال قائل هستند، کمتر به فکر آینده اند و اشتیاق اندکی به رفتن به دانشگاه از خود نشان می دهند.

سلیقه و ذائقه افراد

تقاضا برای آموزش می تواند تحت تاثیر، خاستگاه اجتماعی، وضعیت اقتصادی، میزان تحصیلات و عواملی از این قبیل قرار گیرد.

فصل هشتم

تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی

اهداف فصل هشتم

هدف اساسی این فصل آن است که مفهوم و ابعاد « تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی » را مورد مطالعه قرار دهد.

ساختار فصل هشتم

- ۱- مقدمه
- ۲- اثر ویژگی های فردی بر تقاضای اجتماعی
- ۳- اثر عوامل محیطی بر تقاضای اجتماعی
- ۴- اثر عرضه امکانات آموزشی بر تقاضای اجتماعی
- ۵- اثر شرایط اجتماعی بر تقاضای اجتماعی
- ۶- خلاصه فصل
- ۷- مفاهیم نو و واژه های کلیدی
- ۸- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

پیشرفت و اعتلای هر کشوری به کمیت و کیفیت دانشگاه های آن وابسته است .

اثر ویژگی های فردی بر تقاضای اجتماعی برای آموزش :

- اثر جنسیت

به طور کلی، تفاوت های جنسی ناشی از مسائل فرهنگی است که در هر جامعه و خانوار ریشه دوانیده است.

- اثر توانائی های فکری و ذهنی

افراد توانا سریع تر می آموزند و قادرند نردبان آموزشی را با
زحمت کمتری طی کنند.

- اثر موفقیت و پیشرفت های آموزشی

سطح آموزش و نوع رشته انتخاب شده توسط هر فرد بستگی به میزان موفقیت های تحصیلی قبلی وی دارد.

- اثر علایق و آمال دانش آموزان

در واقع، علایق در کنار توانائی ها و امکان دستیابی ، سه عامل مهم از خصوصیات فردی را تشکیل می دهد، و نقش مهمی در تقاضای اجتماعی برای آموزش دارد.

اثر عوامل محیطی بر تقاضای اجتماعی برای آموزش

- پشتوانه و سوابق خانوادگی

انتخاب نوع رشته و طول دوره آموزش به شدت تحت تاثیر شرایط فرهنگی، و زمینه های اقتصادی – اجتماعی خانواده و به ویژه والدین قرار می گیرد.

- تاثیر محیط مدرسه و نفوذ هم سن و سالان

محیط مدرسه و نفوذ هم سن و سالان می تواند تاثیر قابل ملاحظه ای در تقاضای اجتماعی برای آموزش در مقاطع بالاتر داشته باشد.

اثر عرضه امکانات آموزشی بر تقاضای اجتماعی

- تاثیر کمیت و کیفیت امکانات موجود

امکانات آموزشی هر جامعه با توجه به میزان تقاضای اجتماعی آن توسعه می یابد.

- اثر پذیرش و گزینش در تقاضای اجتماعی

- نبود آزمون های ورودی و یا سهولت در پذیرفته شدن در این آزمون ها، امکان ورود به دانشگاه را آسان، و بر تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی می افزاید. اما...

عرضه امکانات
آموزشی

ویژگی های فردی

تقاضای
اجتماعی

شرایط اجتماعی
جامعه

عوامل محیطی

اثر شرایط اجتماعی جامعه بر تقاضای اجتماعی برای آموزش

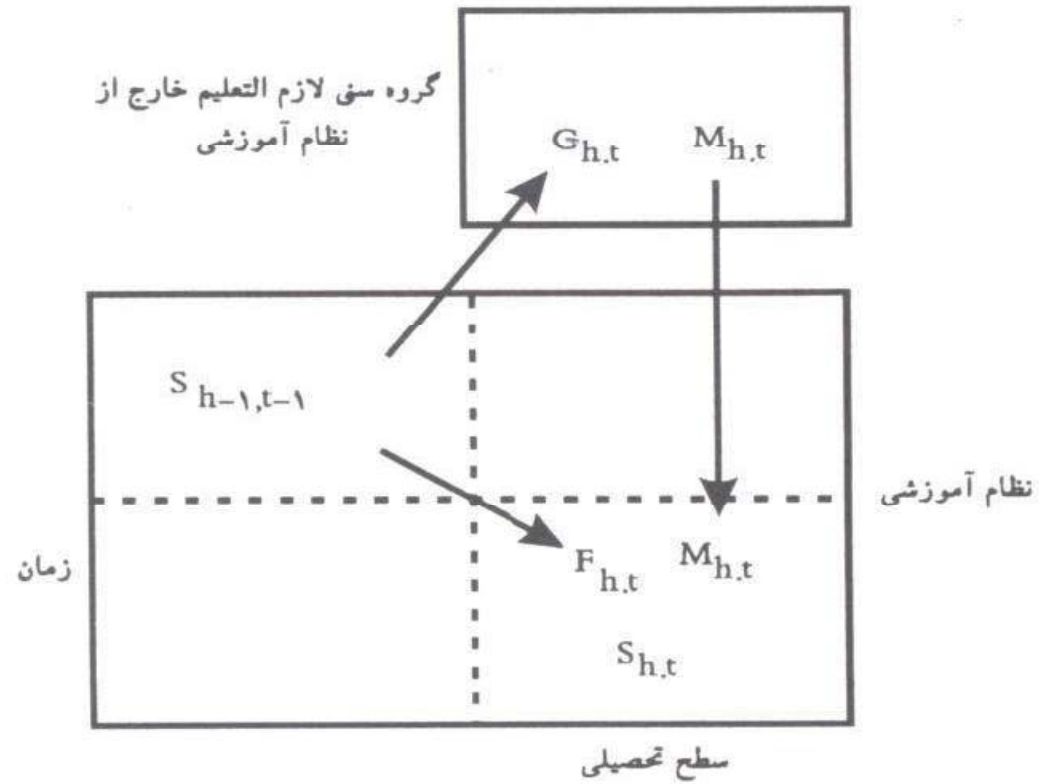
-اثر جمعیت بر تقاضای اجتماعی

همان گونه که در نمودار بعد مشخص می شود، تعداد خروجی ها و ورودی به نظام آموزشی قابل محاسبه اند، و می توان تقاضای اجتماعی برای آموزش را در هر مقطع تحصیلی پیش بینی نمود.

اگر h نمایانگر هر پایه تحصیلی، $h=1$ سال اول ابتدایی، $h=6$ سال اول راهنمای و $h = 16$ سال اول دانشگاه را نشان دهد وضعیت دانش آموزان در پایه قبلی و سال گذشته را $s_{h-1,t-1}$ بیان می کند.

Fht انتقال به پایه بعدی

Ght, Mht عدم انتقال به دلایل متعدد

نمودار شماره (۲-۸): عبور دانش‌آموزان از مقاطع گوناگون تحصیلی در الگوی تقاضای اجتماعی

- اثر شرایط اشتغال در جامعه بر تقاضای اجتماعی

به طور کلی انتخاب نوع رشته و طول دوره تحصیل دانش
آموزان تحت تاثیر عوامل زیر است:

■ میزان علاقه

■ درآمد مورد انتظار

■ سرعت امکان یافتن کار در این گونه مشاغل

■ سرعت رشد درآمد ها در طی دوره اشتغال

- اثر شرایط فرهنگی و اجتماعی بر تقاضای اجتماعی برای آموزش

در جامعه ای که آموزش عالی و داشتن تخصص یک ارزش والایی به شمار می آید، طبیعی است که چنین نگرشی موجب افزایش تقاضای اجتماعی برای ورود به دانشگاه ها خواهد بود.

گرایشی که جوانان امروزه به استفاده از رایانه و پیوستن به شبکه جهانی اینترنت پیدا کرده اند، و کاربرد گسترده این رشته ها، موجب شده تا تقاضای اجتماعی برای ورود به این رشته ها افزایش یابد.

فصل نهم

تأمین مالی آموزش

اهداف فصل نهم

هدف اساسی در این فصل آن است که به سه مسئله عمده در مورد تامین مالی موسسات آموزشی بپردازد.

- اطمینان حاصل شود که نیازهای آموزشی جامعه به نحو احسن تامین می شود.

- منبع تامین شده با حد اکثر کارایی مورد استفاده قرار می گیرد.

- تخصیص منابع به واحدهای آموزشی عادلانه است.

ساختار فصل نهم

- ۱- مقدمه
- ۲- آیا خدمات آموزشی به اندازه کافی ارائه می شوند
- ۳- آیا خدمات آموزشی از کارایی لازم برخوردارند؟
- ۴- آیا در ارائه خدمات آموزشی عدالت اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است؟
- ۵- تامین مالی آموزش از طریق مشارکت های مردمی
- ۶- خلاصه فصل
- ۷- مفاهیم نو و واژه های کلیدی
- ۸- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

در تامین مالی آموزش، بخش های عمومی و خصوصی هر دو مشارکت دارند.

آیا خدمات آموزشی به اندازه کافی ارائه می شوند؟

در ابتدا این تصور وجود داشت که اگر کشورها ۶ تا ۱۰ درصد از تولید ناخالص ملی، و یا حدود ۲۰ درصد از درآمدهای بودجه عمومی را به امر آموزش تخصیص دهند، منابع کافی برای اداره آموزش در اختیار خواهند داشت. اما ...

بانک جهانی و مجموعه جدیدی از معیارها

- نسبت ثبت نام گروه های مرتبط سنی در مدارس ابتدایی

این نسبت میزان ثبت نام گروه های سنی کودکان ۶ تا ۹ ساله در مدارس ابتدایی را اندازه گیری می نماید.

- تعادل جنسیت در ثبت نام ها

آیا در کشورهای در حال توسعه فرصت های آموزشی برابر در اختیار دختران قرار می گیرد؟

- تعداد ثبت نام ها در مدارس

آمار اکثر کشورهای در حال توسعه نشان می دهد که تنها در حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد از گروه های سنی دبیرستان ها ثبت نام کرده اند و در کشورهای توسعه یافته این رقم به ۸۵ تا ۹۰ درصد بالغ می گردد.

- نرخ با سوادی افراد بزرگسال

در کشورهای پیشرفته صنعتی، تقریباً همه افراد بالاتر از ۶ سال با سواداند، و نرخ بیسوادی تقریباً به صفر نزدیک شده است.

آیا خدمات آموزشی ارائه شده از کارآیی لازم برخوردارند؟

تمام مؤسسات آموزشی که از منابع عمومی تامین مالی می شوند،
علاقه مند هستند در اداره امور خود از استقلال کافی برخوردار
باشند.

کارآیی داخلی

ارتباط بهینه بین ستانده های یک نظام آموزشی و نهاده های مورد استفاده آن را مورد مطالعه قرار می دهد.

کارآیی خارجی

تخصیص بهینه منابع بین بخش های گوناگون اقتصاد کشور است.

تحول در کارآیی نظام آموزشی در گرو تحول در کارآیی
نظام اقتصادی یک جامعه است

تحلیل اثر بخشی هزینه ها

هر اندازه بتوان با هزینه های کمتری به اهداف مشخصی دست یافت، و یا با هزینه های مشخصی به اهداف بیشتری نائل شویم، می توان ادعا نمود که هزینه ها در این نظام آموزشی اثر بخش بوده است.

اهداف هر نظام آموزشی

۱- کاهش تعداد دانش آموزانی که مدرسه را ترک می کنند.

۲- کاهش تعداد دانش آموزانی که پایه را تکرار می کنند.

۳- کاهش تعداد مردودی ها

۴- کاهش معلمانی که از روش های قدیمی استفاده می نمایند.

آیا در ارائه خدمات آموزشی عدالت اجتماعی مورد توجه قرار می گیرد؟

طرفداران نظریه سرمایه انسانی بر این باورند که توزیع عادلانه تر فرصت های آموزشی، به توزیع عادلانه تر درآمدها منجر می گردد.

در تامین مالی آموزش دبستانی و دبیرستانی، دولت ها عموماً به دنبال روشی می باشند که نه کاملاً متمرکز و نه کاملاً غیر متمرکز باشد.

ملاک تعیین بودجه آموزشی استان ها

۱- سطح درآمد والدین

۲- سطح توانائی دانش آموزان

۳- محرومیت مناطق

توزیع منابع با جمعیت دانش آموزان نسبت مستقیم و
با ظرفیت مالیاتی هر استان نسبت معکوس دارد.

ابزارهای تامین مالی

۱- نرخ مشارکت عمومی

۲- کمک های تعدیل کننده دولت

۳- بودجه آموزشی هر استان را برحسب درصد جمعیت دانش آموزان آن استان نسبت به دانش آموزان کل کشور تعیین می کنند.

۴- دولت بر اساس میزان درآمد و تعداد فرزندان خانوار، حواله یا بن های آموزشی در اختیار آن ها قرار دهد.

تامین مالی دانشگاه ها

۱- ارائه خدمات آموزشی رایگان

۲- دریافت شهریه

۳- اعطای کمک های مالی

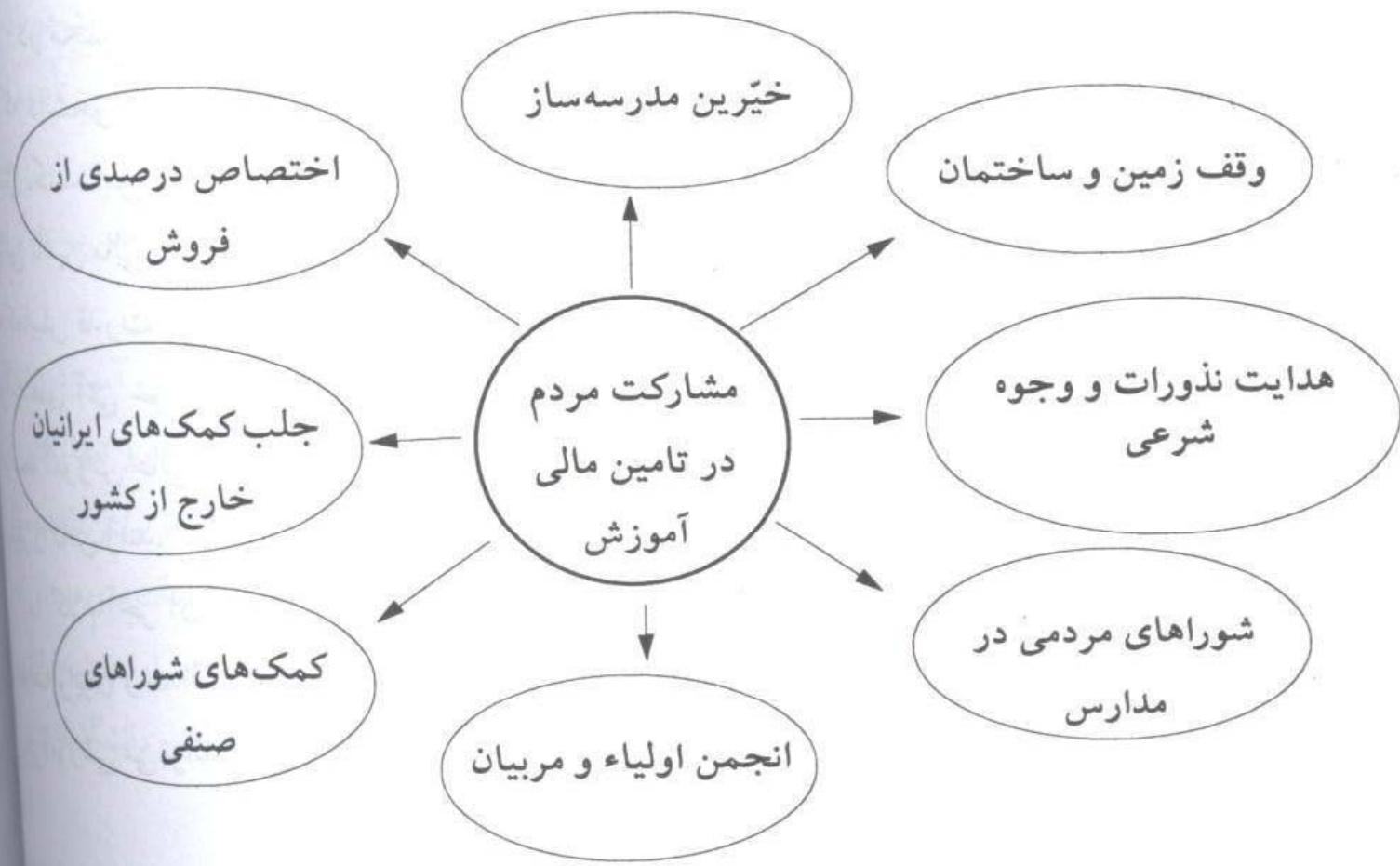
۴- اعطای وام های دانشجویی

تامین مالی آموزش از طریق مشارکت های مردمی

۱- تامین مالی از طریق درآمد ناشی از صادرات مواد خام

۲- تامین مالی از طریق توسل به مالیات های مستقیم و غیر مستقیم
و عوارض

۳- تلفیق دو روش پیش گفته

نمودار شماره (۱-۹): راه‌های متفاوت جذب مشارکت‌های مردمی برای تأمین مالی آموزش و پرورش

دو دیدگاه در خصوص اهمیت مشارکت مردم در امر آموزش

- با مشارکت مردم منابع مالی مورد نیاز تامین شده و مردم در اداره امور موسسات آموزشی نقش فعال تری پیدا می کنند.
- با مشارکت مردم آموزش به معنای واقعی آن تحقق می یابد.

عوامل مهمی که تامین مالی آموزش توسط دولت را توجیه می کنند

۱- نقائص بازار

۲- توزیع عادلانه تر درآمدها

۳- رشد سریع اقتصادی

۴- اشتغال نیروی کار

۵- هزینه های اجتماعی کمتر

۶- مشارکت اجتماعی بیشتر

۷- دستیابی به فن آوری های برتر

فصل دهم

کیفیت آموزش و پرورش

اهداف فصل دهم

هدف این فصل آن است که به ابعاد گوناگون کیفیت آموزش و پرورش بپردازد.

ساختار فصل دهم

- ۱- مقدمه
- ۲- کیفیت دانش آموز
- ۳- کیفیت معلم
- ۴- کیفیت امکانات و تجهیزات آموزشی
- ۵- کیفیت حمایت و پشتیبانی نظام اداری
- ۶- خلاصه فصل
- ۷- مفاهیم نو و واژه های کلیدی
- ۸- سئوالاتی برای بحث

مقدمه

تجربه کشورهای گوناگون نشان داده است که کیفیت آموزش و پرورش مهمتر از کمیت آن است.

کیفیت آموزش و پرورش، در حقیقت، بستگی به کیفیت عواملی دارد که در تولید این خدمت مشارکت می نمایند.

۱- کیفیت دانش آموزان

۲- کیفیت معلمان

۳- کیفیت امکانات و تجهیزات

۴- کیفیت خدمات اداری سازمان های هدایت کننده و برنامه ریزان آموزشی در جامعه

کیفیت دانش آموز

- شرایط اقتصادی والدین

هزینه های مستقیم و غیر مستقیم آموزش برای خانواده هایی که دچار فقر و تنگدستی می باشند، فشار بیشتری ایجاد می کند، و انگیزه آموختن را کاهش می دهد.

- انگیزه آموختن

بایستی از اوان کودکی در دانش آموزان ایجاد انگیزه نمود، تا آنان از سنین پایین مصمم شوند که با تحصیلات بیشتر، مشاغل بهتری را در جامعه احراز نمایند.

- تحرک اجتماعی

در بسیاری از کشور های در حال توسعه برای چنین تحرک اجتماعی، خانواده حاضر است به ویژه برای فرزندان ذکور، سرمایه گذاری زیادی انجام دهد.

- نسبت دانش آموز به معلم

در شرایطی که تعداد مدارس اندک و تعداد دانش آموزان زیاد است، نسبت دانش آموز به معلم افزایش، و در نتیجه کیفیت آموزش لزوماً کاهش می یابد.

- نقش والدین

نگرش والدین نسبت به آموزش و پرورش و اهمیت پیشرفت تحصیلی فرزندان خود یکی از عوامل بسیار مهم در ارتقای کیفیت دانش آموزان قلمداد می شود.

کیفیت معلم

- میزان تحصیلات معلم

هر قدر معلم تحصیلات بیشتری داشته باشد، قادر خواهد بود تا مطالب درسی را با تسلط و کیفیت بهتری ارائه نماید.

جدول شماره (۱-۱۰): میزان تحصیلات معلمان و دبیران کل کشور در سال تحصیلی ۱۳۶۴-۶۵

مقاطع تحصیلی	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	دیپلم	پایین تر از دیپلم	جمع به
دبستان	۱/۲	۸	۸۵/۵	۶/۳	۱۰۰
راهنمایی	۴/۸	۸۴	۱۱/۱	۰/۱	۱۰۰
دبیرستان	۷۵/۱	۱۳/۷	۱۱	۰/۱۲	۱۰۰

جدول شماره (۲-۱۰): میزان تحصیلات معلمان و دبیران کل کشور در سال تحصیلی ۱۳۷۸-۷۹

مقاطع تحصیلی	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	دیپلم	پایین تر از دیپلم	جمع به
دبستان	۹	۲۹/۶	۶۰/۲	۱/۲	۱۰۰
راهنمایی	۲۵/۴	۷۱/۳	۳/۲	۰/۱	۱۰۰
دبیرستان	۸۶/۱	۹/۷۱	۳/۶۷	۰/۵۲	۱۰۰

مأخذ: دفتر هماهنگی طرح و برنامه ریزی توسعه، معاونت آمار: «آمار آموزش و پرورش سال های تحصیلی ۱۳۶۴-۶۵ و

۱۳۷۸-۷۹» وزارت آموزش و پرورش تهران

- آموزش و تربیت معلم

آموزش یک امر تخصصی است و شیوه های خاص خود را دارد.

- علاقه و انگیزه به تدریس

معلم بایستی به امر تدریس علاقه داشته باشد، و انگیزه های قوی، وی را به این حرفه هدایت کرده باشد.

- میزان مسئولیت و تعهد معلم

معلم می تواند در کنار مفاد درسی، دانش آموزان را مسئول،
منظم و با پشتکار تربیت کند.

- میزان تجربه معلم

کسب تجربه در همه زمینه ها، موجب ارتقای کیفیت می باشد.

- حقوق و دستمزد

در اکثر کشورهای در حال توسعه، سه عامل عمده باعث شده تا افراد با کفایت کمتر به شغل معلمی روی آورند:

۱- پایین بودن سطح حقوق و دستمزد معلمان

۲- شرایط کار معلم

۳- موقعیت اجتماعی آنان

کیفیت امکانات و تجهیزات آموزشی

۱- کتاب

۲- وسایل کمک آموزشی

۳- تاسیسات زیربنایی

- کیفیت کتاب های درسی

نگارش توسط متخصصین هر رشته

متناسب با نیاز های آموزشی

توزیع هماهنگ کتاب ها در سطح ملی

قیمت مناسب، چاپ و کیفیت مرغوب

کتاب های کمکی برای هر کتاب اصلی

- وسایل کمک آموزشی

وسایلی از قبیل: فیلم، اسلاید، پوستر، نقشه و امروزه کامپیوتر می توانند نقش حیاتی در ارتقاء کیفیت آموزش داشته باشند.

- کیفیت تجهیزات زیر بنایی

امکانات و تجهیزات مدارس به صورت غیر مستقیمی کیفیت آموزشی را تحت تاثیر قرار می دهند.

کیفیت حمایت و پشتیبانی نظام اداری

نظام اداری با تهیه و پیشنهاد مفاد درسی، تعداد ساعات لازم برای هر درس، و تدوین کتاب های درسی و کمک درسی برای کلیه مقاطع تحصیلی، می تواند کیفیت آموزشی در مدارس را تحت نظارت داشته باشد.

نظام اداری می تواند با کنترل در انتخاب، و نظارت بر نحوه کار مدیران، پیوسته بر کیفیت فعالیت آموزش مدارس کنترل داشته باشد.

شیوه دیگر نظارت از طریق امتحانات متمرکز است.

والله وليّ التوفيق

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com